



1
1
2
3
4
5
6
7
1



1665. } 4^{to}. Bd. 1664. 6^a Rhetius, Joh. Frid.: De concurrentium actionum
natura et effecta 1665
6^b: Rhetius, Joh. Frid.: De interruptione praescriptionum 1665.

1. Brunnemannus, Johannes: De limitibus Germaniae Vos Graetzer
- 2^a et 3^a Brunnemannus, Johannes: De delicto socris alteriusve
dominus corrupti ejusq. judicio. 2 Sept. 1672 et 1692
3. Morius, Fredericus: De jurata specificatione haereditis
et aliorum.
- 4^a et 5^a Deckerus, Trachinus: Ad legem Aemiliae 38. T. de
minorib. de praescriptione conventionali et minore
adversus eam a principe restituta. 3 Sept. 1665 et 1720.
- 5^a et 6^a Rhetius, Johannes Fredericus: De interruptione praescriptionum 2 Sept. 1665 et 1686.
6. Rhetius, Johannes Fredericus: De concurrentium actionum
natura et effecta.
7. Rhetius, Johannes Fredericus: De occultis
1666
1. Brunnemannus, Johannes: De plurium personarum obligatione

1666

2. Meyer, Auro: De investitura Saxonica in rebus
allodialibus immobilibus.

3. Techerus, Frachimus: Ad legem: frater a fratre
38 de condic. in deb.

4^{a et 6} Rhetius, Joh. Fidericus: De hospitatura

5. Rhetius, Joh. Fidericus: De versura

6^{a et 7} Rhetius, Joh. Fidericus: De absolute

7. Hrykius, Samuel: De beneficiis dationes
in solutum.

8^{a et 9} Hrykius, Samuel: De effectis agonizantium.



1788
1. Hypothek, 1000 Rthl.
2. Hypothek, 1000 Rthl.
3. Hypothek, 1000 Rthl.
4. Hypothek, 1000 Rthl.
5. Hypothek, 1000 Rthl.
6. Hypothek, 1000 Rthl.
7. Hypothek, 1000 Rthl.
8. Hypothek, 1000 Rthl.
9. Hypothek, 1000 Rthl.
10. Hypothek, 1000 Rthl.



~~9.~~ INCORRUPTIBILI DEO

ANNUENTE

Disputationem hanc Juridicam

DE

DELICTO SER-

VI ALTERIUSVE HOMI-
NIS CORRUMPTI

ejusq;

JUDICIO

consentiente

Nobilissima ac celeberrima Facultate Juridica

SUB PRÆSIDIO

Viri Nobilissimi ac Excellentissimi

DN. JOHANNIS BRUN-
NEMANNI,

Serenissimi Electoralis Brandenburgici Consilarii,

J. U. D. & P. P.

Placida atq; humane disquisitioni & colloquio

proponit

OTTHOLB. SCHVVERIN,

Junior.

Autor dissertationis

In Auditorio Jctorum horis solitis Die 2. Martii. 1665.

Frankofurti cis Viadrum

Literis JOHANNIS ERNESTI, A C A D. T Y P. M. DC. LXXII.

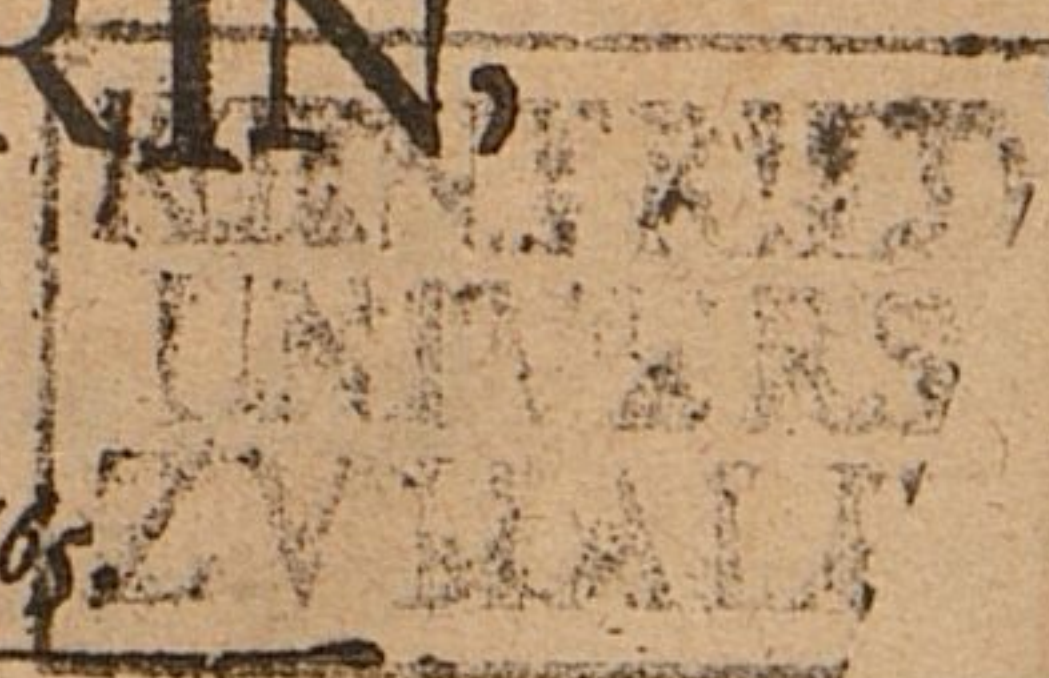
Gr. B. num. 19.

28.

2

1665, 2a

P 450.



INTEGRITATEM DEO
ANNUNTIARE
DIPUTACIONEM JURISCONSULTI
DR. CAROLO EMILIO
DELL'OTTER
VI ALTERNATIVE HOMI
NIS COLLEGI
BURGIVIA DIONOMBERGENSIS
PRINCIPI HERBERTUS
MAGISTER DE ABBATIA S. MICHAELIS
MAGISTER DE ABBATIA S. MICHAELIS
SUB PRÆSIDI
DR. JOHANNIS BRUNN
SEBASTIANO SIO GEMINIS
L. L. D. P.
OTTHOLIBIUS
LITTEA JOHANNIS BRUNN
M. DC. LXXII

Handwritten scribbles and marks on the right margin.



SERENISSIMO ET POTEN-
TISSIMO PRINCIPI, ATQUE
DOMINO,

DN. CAROLO ÆMILIO,
Marchioni Brandenburgico: Magdeburgi, Prus-
siæ, Juliæ, Cliviæ, Montium, Stetini, Pome-
ranix, Cassubiorum, Vandalorum, itemque
in Silesia Crosnæ, & Carnoviæ:

D U C I;


Burggravio Norimbergensi;
Principi Halberstadiensi, & Mindensi: Comiti
Marcæ & Ravensbergi: Domino in Ravenstein

Principi Juventutis Marchicæ:

NEC NON

Hæredi Electoratus Brandenburgici.

DOMINO SUO CLEMENTISSIMO.

 *Hoc specimen profectuum meorum, exiguo-
rum licet, cum Tuam, Serenissime Princeps,
purpuram adorare posset, si cuiquam alii pa-
trono applicuissem, pœnitendi erroris nulla
mibi excusatio relicta fuisset. Tantum abest
ut conquirenda sint causa, cur hujusmodi mibi vota propo-
suerim. Regnaturis aliquando opportunissima sunt literæ,*
A 2 *pro-*

propria nobilium pectorum politura, & unicum ingenii ad
magna fortunæ cultum excitandi instrumentum: Hæ sunt
quæ documentis & exemplis insignibus sine ambitione mo-
nent, quid imitère, quid vitare: per quas omnium seculorum
bona participamus, mala prævisa aut mollire, aut corpore
excire licet: per quas illustris fastigii heredes recognoscunt
suos majores, & ipsi insita decora mittunt in longinquam
& immortalem memoriam posteritatis. Hæ sunt, quæ re-
rum potentibus comparant mites & mansuetos justiq; impe-
rii patientes subjectos. Serenissime Princeps; Qualem te
aliquando, ubi ad summæ fortunæ fastigium perveneris,
Subditis tuis sis exhibiturus; maxima cum animi letitia, ex
teneris adhuc annis, nil nisi sapientiam ac prudentiam redo-
lentibus, conjiciunt facile omnes, quos potentissimum pari-
ter, ac clementissimum tuum complectetur imperium. Vir-
tutis Tuæ miraculorum longa est series, inter quæ (ut u-
nicum tantum commemorem) quo ore, qua laude fere-
tur, quod animum Tuum ita in presentiarum literis imbu-
as, ut aliquando studiis principem locum sis impleturus.
Deum optimum maximum veneror, ut hoc instituto in
rebus beatissimis tuis ac tuorum quam diutissime sospes
atq; incolumis utaris: Et maneat tanti exempli par utili-
tas in Principes & privatos; illi, ut intelligant quàm deco-
rus summæ fortunæ sit literarum honor: hi ut appetant, quæ
scient se Principibus approbaturus.

Serenissimæ Celsitudini Vestræ

Omni obsequio ac fide devotissimus

Ottho L. B. à Schvverin, Junior.

PARTIS PRIMÆ

CAP. I.

§. I.

Malorum hominum mos est, & quidem perniciosissimus, ut nunquam sibi ipsis solum sint mali, sed venenum istud quoquo versus latissimè spargant in omnes. Quo fieri videmus sæpissime, quod simplicioris ingenii homines ab hujusmodi Satanæ instrumentis, in fœdissimos errores & non nunquam ad flagitia perpetranda seducantur: sicut hoc seculo horrenda videmus exempla in illis hominum pestibus, quæ neminem non tentant corrumpere. Accipitur autem hic corrumpere pro vitiare, dum nimirum aliquid deterioratur, ita ut Domino, vel alii ob id actio competat. Alia vero corruptio fit in corpore animato, vel inanimato, & habet locum Lex Aquilia; quæ etiam vindicat corruptionem corporis Servi. Alia corruptio est famæ, quando honestæ alicujus famæ aliquid derogare, eamque fuggillare tentant malitiosi homines.

§. 2. Corporis corruptionem in præsentiarum mittimus & de corruptione animi, quæ longe detestabilior est, hac agemus Disputatione. Quanto autem nobilior est animus, toto corpore, tanto gravius flagitium committit, qui eundem corrumpit. Et si ipse DEUS corporis corruptionem divino suo præcepto prohibuit, dicens: Non occides; omninò etiam ab animi corruptione abstinere nos voluit. Qui enim animum corrumpit, nobilissimam hominis partem necat. Quemadmodum

autem Anima nostra duas habet facultates, Intellectum & Voluntatem, ita etiam vel Intellectus corrumpitur, vel Voluntas. Illum corrumpi dicimus, cum animus erroribus imbuitur. Corrumpitur animus, cum imbuitur falsis opinionibus: puta si doceantur falsa in Ecclesiâ, si falsa insurrentur Principibus, & in vita privata, si eum, quem mei amantissimum, nec minus fidelem omni tempore cognoveram; alius mihi infestum dicat, ego vero verbis ejus fidem dando, amico meo insidier, vel eum vitare studeam. Denique etiam in Scholis corrumpitur animus, cum imbuitur quæstionibus subtilibus magis, quam utilibus, quæ parum usui inserviunt. Quod non infrequenter accidit, quando nonnulli Præceptores eos, quos erudire debent discipulos, antequam ipsa principia perceperint, statim infinitis ac difficillimis onerant difficultatibus, & mentem imbuunt erroribus; sed de hac intellectus corruptela principaliter hic agere, animus nobis non est, nisi quatenus Erroris impressio voluntatem etiam trahit in devia. Ea igitur quam nos considerabimus, est corruptela Voluntatis.

§. 3. Et recte definitur, quod sit factum quo servus vel alius in moribus redditur deterior. Per factum autem intelligimus omnem modum, quo id fieri possit, puta; facta, gestus, verba, scripta vel ore prolata, & quæ sunt alia. Imo etiam non facta, ut patet ex §. ult. inst. d. Verb. Ob. ubi factum in stipulationem deduci dicitur, si stipulemur aliquid fieri, vel non fieri: Et L. 121. ff. de reg. jur. docet non facere, pro facto haberi. Et revera in fraudem alterius quis facit, qui id non facit, quod in ejus utilitatem & commodum facere debet. L. 4. ff. quæ in fraud. creditor. Hinc & Dominus, qui scientiam habuit, i. e. qui non prohibuit cum prohibere posset, & deberet, ut corruptor & suasor tenetur per L. 2. § 4. pr. ff. d. Nox. Act. L. 60. § 109 ff. d. R.

7
d. R. 7. si itaque servus sciente Domino occidit, in solidum
Dominum obligat L. 2. ff. d. Noxal. Act. Tum demum au-
tem scire dicitur, si cum prohibere possit, non prohibe-
at. L. 4. ff. eod. Hinc illud Seneca in Troade. Qui non ve-
tat peccare, cum possit, jubet. Add. & L. 13. ff. d. bis qui notan-
tur infamiâ. Maximè autem omittendo & non faciendo
corrumpunt, ii, quibus emendatio morum commissa est, in
quorum numero sunt Ephori, Præceptores, Parentes, Ma-
gistratus &c.

§. 4. Supra in Definitione, Servi fecimus mentio-
nem, licet hodie neque servos, neque ancillas propriè ha-
beamus, in hac Europæ parte, ejus tamen mentio erat faci-
enda, quoniam in libro XI. Digestorum extat directâ de
Servo Corrupto actio. De filio autem filiae familias cor-
ruptis, huic edicto (si verba spectes,) locus non est, ideoq;
hæc actio propriè tantum competit ei, in cujus patrimo-
nio est homo corruptus, si probare potuerit pauperiorem
se inde factum. Verum hanc ipsam actionem, deficiente
alia, transferunt Jcti ad alias personas, & tunc Utilem vo-
cant; Et revera multifariam utilis est, propter uxorem,
liberos, familiam denique totam; quod infra fusius expli-
cabitur.

§. 5. Redditur autem Voluntas deterior, non tan-
tum cum malitiosus probum aliquem, cujus ingenium,
nullo scelere unquam contaminatum fuit, seducit, pro-
bitatemque suis suasionibus expugnat. Quod quidem
delictum longè pessimum: Verum etiam cum animum
improbum & ad mala perpetranda proclivem, ad deterio-
ra incitat, ita ut de die in diem fiat improbior. Quod
(proh dolor) nimis quam frequentatum, cum nullum,
adeo detestabile scelus committi possit, quin à multis ma-
le feriatis referatur, rideatur, & ferè approbetur, adeo ut
peccasse ac scelera commisisse se gloriari quosdam (quasi

ic

re bene gesta) minimè pudeat. Hac itaque ratione personæ sceleribus jam assuetæ, in malo confirmari & ad scelera magis adsuefieri nullo negotio possunt, ut tandem malum videatur incurabile. Nam quo semel est imbuta recens, servabit odorem testa diu.

§. 6. Hoc horrendum & plane Diabolicum Crimen; quod omnes terræ angulos sua lue infecit, adeo ubique terrarum invaluit, ut extirpari vix posse videatur. Neque enim sceleratos illos homines deterret, ipsa lex Divina, quæ satis superque nos docet omnium scelerum, hoc maxime Deo invisum esse. Nam duplici vinculo obstrictum hoc scelus, & corruptor non tantum de suo scelere, sed & de alterius anima perdita, rationem reddet, & licet ipse Corruptor pœnitentiam forte egerit, de conversione tamen alterius à se corrupti, certus esse non facile potest.

C A P. II.

De personis facilè corruptionem admittentibus.

§. I. **C**orruptum & porrò corruptibile quidem est totum humanum genus, siquidem per lapsum Adami tota ejus natura corrupta ac depravata fuit. Cum tamen alii aliis corruptionem facilius admittant, meritò eosdem secernemus, præsertim cum in pœnis irrogandis reflexio ad hanc quæstionem meritò haberi debeat. Primum itaque locum adscribimus servis, quos facillimè corrumpi haud mirum, siquidem barbari plerique in bello capti ad operas mittuntur, ubi corpus exercent & animum negligunt. Destituti itaque omni ferè consortio humano, quo mediante animus eorum excitari, ac à Barbarie ista liberari

rari possit, fieri aliter vix poterit, quin ulteriorem animi corruptionem assumant. Hinc tot bella servilia olim fuisse, quorum maximè memorabile, quod refert *Justinus* L. 2. c. 3. Ubi recensendo Scytharum expeditiones, commemorat, qua ratione Servi ad custodiam pecorum à Dominis domi relictis, ab Uxoribus, longa virorum expectatione defessis, fuerint corrupti: adeo ut immemores suæ conditionis revertentes Dominos, armati finibus prohibuerint, hinc itaque varia extitit victoria; ad postremum admonentur Scythæ mutare genus pugnæ, memores non cum hostibus, sed cum servis præliandum, adeoque non armorum, sed dominorum jure vincendos. Probato hoc consilio, omissoque ferro, instructi virgis, flagellis, aliisque servilis metus instrumentis; inopinantibus verbera intentant, & quos ferro non poterant, metu verberum vicerunt. Tunc certè intellectum est; Quantum ingenua ingenia servilibus præstarent. Hinc itaque ratio peti potest, cur Imperator in *Libro XI. Digestorum* directam, de Servo Corrupto, constituerit Actionem.

§. 2. Servos proximè sequuntur Adolescentes, qui ob imbecillitatem judicii, dum bonum à malo discernere non facile valent, facillimè flectuntur; habentque se ad instar mollis cæræ, cui bona & mala nullo negotio inscribi possunt. Hinc parentes liberis donec ad maturiorem perveniant ætatem, adjungere solent præceptores vel morum Magistros, ut defectum judicii suppleant, & quæ per juvenilem errorem committuntur, corrigant, omnemque malitiam, cui naturaliter dediti sunt juvenes, ex eorum animis extirpare studeant. Inter hujus ipsius Academiae statuta est & aureum illud statutum. Quod Studioso juniori adjungendus sit senior, cujus vita probata.

§. 3. Ex hac ratione quod minorenes proniores sint ad lapsum, procul dubio constitutum, ut minorenes

B

in

in multis delictis longe mitiori poena puniantur, ac si ab aliis perpetrata essent, per *L. auxilium 37. §. in delictis ff. d. minor. 25. annis* & *L. in criminibus C. si adversus delictum* plures textus sunt apud *Tiraquel. de poenis minuendis, causa 7.* Id autem maximè justum & æquum est: si enim omne peccatum poena gravis sequeretur, multi in primâ ætate turpes & omni iudicio damnati, postmodum laudabiles nunquam existerent. Hæc vero minorennitas regulariter non excusat delinquentem à poena ordinariâ, ubi hæc crimini dictata, sed si miseratio ætatis aliam aliquam habuerit circumstantiam, qua supina malitia purgari poterit, per accidens minorennitas facit, ut iudex de poena ordinaria aliquid remittere possit. *Carpz. in pr. crim. part. 3. qu. 143. n. 64. & seqq.* Quod autem poenæ impuberibus minui debeant, id procul dubio regulariter & in ordinariis poenis locum habet, quando non sunt doli capaces: ut quia infantes, vel infantia proximi: secus si sint proximi pubertati, tunc enim ob dolum ex delicto, tenentur ordinariè. *L. impuberem ff. de furt.* Impubes itaque doli capax, & pubertati proximus furtum facit, quod tamen quando contingit, merito arbitrio iudicis committunt communiter, *Menoch. lib. 2. A. 2. cas. 57. n. 44. Farinac. qu. 92. n. 5. Carpz. qu. 82. n. 7. & part. 4. jurispr. const. 38. def. 8.* Et revera si minor commiserit adulterium, exceptione minorennitatis adversus poenam ordinariam se tueri non poterit. per *L. si ex causa. 9. §. 3. & l. 37. ff. de minoribus.* Licet non pauci id velint. Quos longa serie citat *Carpz. in pr. crim. part. 2. qu. 62. n. 51. eosq; refellit n. 52. & seqq.*

§. 4. Puerum ut audivimus, ætas, foeminam verò sexus excusat, inquit *Sen. Lib. 3. de Ira.* omnibus autem corruptionē admittentibus merito præponenda esset foemina, quoniam inter mortales ipsa primò ab horrendo serpente, imo ab ipso corruptionum auctore & patre
COR-

11
corrupta. Hinc omnes ejus posterii in ejusmodi corruptione, ac depravatione concepti, ac nati sunt. *Psal. 51.* Cum autem Eva sua illa levitate hanc calamitatem utrique sexui procuraverit, jure etiam id quod sibi proprium erat, toti ferè foeminino sexui, hæreditarium fecit, ac præcipuum. Mulieres itaque esse, quam viros, animi viribus, longè inferiores, in confesso est. Hinc jura nostra quoties de mulieribus loquuntur, semper eas fragiles, infirmas, imbecilles dicunt. Fragiles quidem, ut scribitur in *L. si pater 4. C. de sponsal. & in L. 1. §. 15. C. d. rei uxor. act. & in L. ult. C. d. donat. ante nupt. & in L. assiduis. in princ. C. qui potior. in pignor. habeant.*

Accedit denique etiam Mulierum inconstantia, propter quam inter alias rationes à Feudis excluduntur, & quæ prohibet, ne foeminarum testimonium in causis capitalibus admittatur, de quo vid. *Menoch. lib. 6. præsumpt. 37. n. 45. & 46. Baldus in c. significavit. Ext. de Rescriptis* dicit, quod ratio naturalis consentiat, ut foeminæ regulariter in feudis non succedant: quia animi consilium non facile reperitur apud foeminam. Plura vide apud *Tiraq. in l. Leg. Connubialium num. marginali 78.*

Imperatores *Honorius & Theodosius in L. si pater. in fin. C. d. sponsal.* Scriptum reliquerunt, foeminarum consilium plerumque adversus propria commoda laborare. Et *Aristoteles lib. 1. Polit. c. ult.* scribit mulierum consilium esse invalidum.

Ex hac sexus Muliebris imbecillitate, illud quoq; fit, ut mulieres sint admodum decipi faciles, ut asserunt *Aristoteles circa initia lib. 9. de animalibus. & Albertus Magnus lib. 8. d. animalibus. Ovidius in Epistola Phyllidis ad Demophontem.*

*Fallere credentem non est operosa puellam
Gloria: simplicitas digna favore fuit.*

B 2

Sum

*Sum decepta tuis & amans & fœmina verbis ;
Dii faciant, laudis summa sit ista tua!*

Et alibi in *Epistola ad Cydippes ad Acontium.*

Improbe quid gaudes, aut qua tibi gloria parta est?

Quidve vir elusa virgine, laudis habes?

Veluti non magnum sit negotium, non magna gloria, & amantem & fœminam decipere. In quo videtur fuisse imitatus illud *Virgil. lib. 4. Æneid.*

Egregiam verò laudem & spolia ampla refertis

Tuq; puerq; tuus: magnum & memorabile nomen,

Una dolo divum si fœmina victa duorum est.

Cui etiam concinit illud *Ovidii L. 1. Amor. Eleg. 7.*

Quoq; tuos currus comitantur, turba sequetur,

Clamet jo forti: victa puella viro est.

Huic itaq; sexus fragilitati ut succurreret Imperator, multa iisdem privilegia constituit. Et si fœmina cæterokin honesta, vitari se passa fuerit, præsumitur à mare seducta; ideoq; de maris pœna, stupratori infligenda loquuntur ut plurimum jura. Et inter fœminas eas, illæ facilius corrumpuntur, si corruptio fiat ab iis, quorum fidei sunt commissæ. Tutor itaq; seu Curator, si pupillã stupraverit, longe atrocius punitur, ac si alius quis idem fecisset, per *l. un. C. si quis eam cuius tutor fuit &c.* Cum enim longe facilius ipsi sit persuasio, utpote qui eam in sua custodia habet, meritò durius in eum animadvertitur. Quod pluribus probat *Farinaceus de delictis carnis. Q. 147. tit. 16. num. 15.*

§. 5. Parochianos nonnunquam à parochis corrumpi facillimè posse, nonnulli fortè in dubium vocabunt, cum tales plerumque ejusmodi officiis præficiantur, quorum vita ab omnibus approbata est. Verum quam sæpè id fieri solere, partim historiæ, partim tristis docet experientia, adeo ut de eo dubitandum non sit. Quid enim usitatius est quam ut nonnulli ex Pontificiis, præsertim

13

tim casus conscientiae tractantes, ea quae dubia sunt, imo illicita, ac jure Divino prohibita, ita proponant, quasi concessa ac cum sacris literis congruant? Quando difficultia tractantur omissis magis necessariis; quando impii laudantur, quando controversiae sine omni moderatione & aequitate asperè nimis tractantur. Quid igitur aliud quam ut pravis affectibus polluantur plebis animi, aliàs ad errorem proclives. Et de nostris Evangelicis Ecclesiis graviter conqueritur *Josua Stegmannus Theol. Rintbelensis, in praefatione sua Cygnaea cantionis*: nos excussisse jugum Pontificis, & induisse jugum impietatis, quantum in fidei puritate profecerimus, tantum in sanctitate vitae nos amisisse; fuisse hanc similem permutationem Glauci & Diomedis, &c. Omnium tamen facillimè corrumpuntur Auditores, si iis vitiis, à quibus plebem dehortari debent, ipsi Pastores laborent, & quod una manu aedificant, altera destruunt. Omnium efficacissimum sanè Exemplum est Pastorum animarum in utramque partem. Denique ex tot ac tam multiplicatis sectis metuendum, ne vel Atheismus tandem sequatur, vel defectio.

§. 6. Quemadmodum itaque Parochianorum animi corrumpuntur pravis exemplis Pastorum, ita omnis plebs promiscuè, haud difficulter corruptos induit mores, si superiores, ad quorum exemplum se componere solent, aliquo vitio laborent; multum enim apud eam obtinet decantatum illud proverbium: **QUALIS REX, TALIS GREX.** Ad hanc plebis corruptionem haud parum faciebant olim ludi & spectacula, quae Imperatores in urbibus exhiberi patiebantur, ad plebem demulcendam, & voluptatibus adsuefaciendam. *Seneca ep. 7. ait*: Nihil vero tam damnosum bonis moribus, quam in aliquo spectaculo desiderare, tunc enim per Voluptatem facilius vitia surrepunt. *Cic. lib. 2. ad Att. epist. 19. inquit*: Populi sensus maximè in

theatro & spectaculis perspectus est. Et ut notant historici scriptores, Plebs semper rediit avarior, ambitiosior, luxuriosior, imò etiam crudelior, & inhumanior. *Justinus lib. 9. cap. 6.* refert Philippum Macedoniae Regem dum ad spectaculum ludorum sine custodibus contenderet, à Pausania obtruncatum esse, quod fieri facillimè potuit, Homicidiis enim perpetrandis, occasionem commodissimam præbet multorum hominum concursus. Idem *Justinus lib. 1. cap. 7.* refert, totam gentem, Lydos nempe, ludicris artibus corruptam esse.

§. 7. Gentes autem totas aliis magis corruptionem admittere nemo negabit, constat enim ex historiis, Lydos, gentem industria quondam potentem & manu strenuam; effœminata molli et luxuriaque, virtutem pristinam perdidisse. Sicut enim corpora impura aliis purioribus ad pestem intromittendam sunt aptiora; ita & indoles unius gentis, alterius gentis indole magis disposita ad recipienda vitia.

CAP. III.

De personis alios corruptentibus.

§. 1. **D**E personis corruptionem animorum intendentibus, acturi hoc capite, meritò omnibus præfigimus primum illum, ac perniciosissimum omnis corruptionis Satorem ac Autorem Satanam, qui, cum à Deo è Cœlo ejectus, adeoq; omni Salvationis spe exutus sit, in id solum intentus est, quomodo humanum genus in devia deducere queat. Hinc communem nostram Matrem Evam ad prohibitos decerpandos fructus in ipso Paradiso induxit; Eaque tanquam instrumento ad corruptendum Adamum, usus est. Qui conatus, proh dolor, felici-

15
liciter nimis illi (si modo felicitas ulla est, habere socios suppliciorum æternorum) successit. Neque autem satis esse putavit, totam humanam naturam sua pestifera contagione à se infectam ! Enixus enim est ipsum Salvatorem nostrum in sui adorationem pellicere, & hac ratione, quâ ipse non gaudet, nos exuere spe. Hic certè animorum longè pessimus, ac perniciosissimus corruptor est, cum enim à nobis videri nequaquam possit, ita nec laqueos quibus nos irretire nunquam non studet, minus commodè effugere possumus. Ii verò, qui ab hoc Diabolo corrupti ac depravati sunt, similiter oblectantur, si alios in eandem corruptionem non virtute, sed otio ac vitiis trahere possint, & velint, jure ejus ministri dicuntur.

§. 2. In specie cavendum ad animos aliorum corrumpendos omnibus, qui in superiori gradu Ecclesiastico, vel Politico constituti sunt, ne subjectos suo exemplo in devia trahant: Nam Principes, Magnates, Virique in dignitate constituti, pravis exemplis multum nocent; de quibus ita *Cic. in Lib. 3. de legibus*. Perniciosè merentur de Re- pub. vitiosi Principes, quod non solū vitia concipiunt ipsi, sed ea infundunt in civitatem: neq; non solū obsunt, quod illi ipsi corrumpuntur, sed etiam quod corrumpunt, plus- que exemplo, quam peccato nocent. Similiter etiam Pastores Ecclesiastici, (de quibus in præcedenti capite jam dictum) Doctores & Præceptores, suis exemplis facile corrumpunt sibi commissos: primū, quia homines amplius oculis, quam auribus credunt: Deinde, quia longum iter est per præcepta, breve & efficax per exempla. Quod *Seneca in quadam Epistola* eleganter declarat, dicens Zenonem Cleanthes non expresisset, si eum tantummodo audisset, vitæ ejus interfuit, secreta perspexit, observavit illum, an ex formulâ sua viveret. Plato & Aristoteles, & omnis in diversum itura sapientium turba, plus ex moribus,

ribus, quam ex verbis Socratis traxit. Metrodorum, & Hermachum, & Polyænum, magnos viros non schola Epicuri, sed contubernium fecit. Idem in *Epist. 11. sub fine*: Aliquis vir bonus nobis eligendus est, ac semper ante oculos habendus, ut sic tanquam illo spectante, vivamus, & omnia tanquam illo vidente faciamus. Habemus expressam legem in Codice nimirum *L. Magistros 7. d. Professoribus & Medicis*. Quæ inter tria requisita Professorum & Præceptorum, primo loco ponit Morum probitatem, quæ etiam requiritur in *L. un. C. d. Prof. Urb. Constant.* Meritò autem Morum probitas primariò requiritur, cum non tantum verbo solo, sed etiam conversatione gubernare subjectos debeant, & totius semetipsum imitorem virtutis ostendere, testemque Doctrinæ bonam conversationem habere per *c. Valentinianus 3. dist. 63.* Ipsi quoque Parentes liberorum corruptionem procurant nonnunquam, cum ipsi pravis moribus imbuti sunt, quid enim facilius, quam ut eorum mores, cum quibus perpetuò converseremur, assumamus. Maximè autem corruptioni juvenum inserviunt fœminæ, quæ pudorem vulgarunt, contra quas ut corruptrices juventutis sedulò inquirendum erat, nec foret impossibile hæc mysteria Satanae investigare, si Deo ex asse servimus.

CAP. IV.

De instrumento & modo quo fiat Corruptio.

§. I. **C**Ognitis personis quæ facilè corrumpere possunt animos aliorum, meritò etiam considerabimus, quibꝰ modis id efficiant, qui varii quam maximè sunt, potest enim aliquis vel solo svasu ac consilio corrumpi. *L. 52. §. 24. ff. d. furtis. & L. consilii. d. Reg. jur.* quæ ultima lex dicit

17
dicit obligationem, aut actionem nullam oriri ex consilio non fraudulento, ratio redditur à Doctoribus ibi; quoniam scilicet consilium non arctat, neque enim parere ei est necesse *L. 2. §. fin. ff. mandati* & *§. 6. Inst. mand.* Id verò fallit, si ille, cui datum est consilium, non erat alias facturus, quippe tunc consilium ferè sumit vires mandati; & obligatur ex consilio quasi ex mandato. *L. si remunerandi 6. §. plane. 5. ff. mand.* & notant *Doct. in d. l. Consilii.* item in eo consilio, ubi dolus intercessit, datur actio de dolo. *Don. lib. 13. c. 10. lit. A.*

§. 2. Persuadendo etiam corrumpitur animus: Persuadere autem plus est, quam compellere aut cogere sibi parere. Nam persuadens, & trahit, & corrumpit animum; compellens vero corpus tantum polluit, mentem relinquit integram; quia invitus alter facit aut patitur. Alter leonem agit: Alter vulpem perniciosam. Sufficit autem persuasio, licet effectus non sequatur, *§. 8. Inst. de oblig. ex delict.* *L. 20. C. de furtis.* nam hæc persuasio propriam delicti speciem constituit, nec obstat. *L. 53. in fin. d. V. S. Schneidw. ad §. in duplum Inst. d. Act. n. 4.* Etiam *Ulpianus ad L. 1. §. persuadere ff. de Serv. Corupto* dicit, quod persuadere plus sit, quam cogere & compellere. Cujus sane responso adductus scripsit *Bart. in L. cum quis ff. de dolo ex multis persuasionibus argui dolum ex proposito: & persuasor tenetur de delicto subsecuto. L. pen. C. de Apostat. & L. unica C. de Raptu Virgin.* Et persuasorem teneri emendare damnum, affirmavit multis exemplis *Cravet. in cons. 10. n. 17. & in cons. 192. n. 12.* & copiosè *Petrus Placa. lib. 4. Epitomes delictor. cap. 17.* Subjungit *Cravet. in cons. 191.* Nimiram persuasionem loco coactionis haberi, ex sententia *Castrens. Calcanei, Socini & aliorum,* quos commemorat.

§. 3. Nec minus corrumpit, qui laudat malum propositum, quam qui consulit, quia eum confirmando facit

C

dete-

deteriorem. per L. 1. §. 4. ff. de Serv. Corrupto. Schneidw. ad §. in duplum Inst. de Act. n. 16. Petr. Greg. in Syntag. lib. 38. cap. 19. Consultit enim revera, qui v. g. communicatum sibi homicidium futurum, illud laudat dicendo, fore bene factum, aut quid simile. Angel. in cons. 22. num. 1. & seqq. Ubi de eo, qui habita notitia, quod quis erat commissurus homicidium, dixit illi, Facies optimum factum; concluditq; quod licet is non possit dici tractator, sed ordinator homicidii, bene tamen dicitur persuasor, confortator, vel inflammator, & sic tenetur de consilio, licet non de ordinatione, sed tractatione; sequitur Jaf. in L. 1. num. 33. C. d. Serv. fugit. Capoll. cons. 27. num. 5. Ubi dixit, quod laudando quis factum dicitur præstare favorem. Hippol. Rimini cons. 310. n. 10. in fin. lib. 3. Similiter & is, qui, volenti delinquere, audita ejus voluntate respondit; expedias te citò quod facturus es, fac citò, aliter factum non bene succedet, aut quid simile; Consulere dicitur, adeoque de consilio tenetur, sec. Jaf. in L. 1. num. 34. C. d. Serv. fugit. Ubi tamen, quod isto casu, & si ex prædictis verbis inducatur consilium, aut inflammatio, non tamen inducitur mandatum. Laudanti factum aliquod, simillimus est consentiens delicto, ideoque etiam tenetur actione doli; Agentes enim & consentientes pari pœna puniuntur, juxta dictum Pauli Apostoli ad Rom. c. 1. in fin. ubi scribit. Dignos esse morte non solum, qui faciunt, sed etiam, qui consentiunt facientibus, & traditur in c. notum 10. Causà 2. quest. 1. c. quante. de sent. excommun. c. 1. de offic. deleg. Ubi propterea Gl. & Canonistæ in lecturis notant, consensum, taquam generale verbum quadruplicem esse, scilicet negligentia, consilii, cooperationis, & auctoritatis seu defensionis.

§. 4. Ad corruptionem animorum quam plurimum etiam facit Scandalum, uti ipsa ejus definitio docet;

Dici-

19

Dicitur enim esse dictum vel factum non rectum, quod alteri præbet occasionem peccandi seu ruinæ. De quo Scandalo fasè agit Covar. in c. peccatum p. 1. n. 5. & 6. omnia quæ ibidem dicuntur, hic repetere, temporis angustia non permittit. Paucula tamen ex ejus dictis notabimus. Scilicet, non male posse Scandalum triplex dici. Aliud datum tantum, aliud acceptum tantum, aliud datum & acceptum simul. Vel per Dichotomiam. Aliud simplex vel duplicatum, illud vel datum tantum, vel acceptum tantum, quod exemplis declarari potest. Potiphara grande offendiculum ponebat Josepho, sed nihil nocuit casto huic pectori. Simile offendiculum ponebatur Susannæ à duobus illis senecionib9. Sed erant tantum scandala data, non accepta: Econtrario scandalizabantur Judæi ex verbis Christi Job. 6to & hoc erat Scandalum tantum acceptum, non datum. Sed David cum pelliceret Bathsabæam, & scandalum ille dabat, & hæc acceptabat. Quæri hic posset annon Magistratus scandala data ea quæ per se mala non sunt, sed speciem mali habent, punire possit? quod non dubito affirmandum: quia Magistratus est Custos utriusque Tabulæ, & sic omnia ea impedire debet, quæ ulla ratione Scandalum præbere possint, v. g. Sit Pater qui filiam, frater qui sororem osculetur; quoniam hoc sævi criminis suspicionem & inquisitioni causam præbere posset: Quemadmodum Ovidius in lib. 10. metamor. Introducens Myrrham deperentem proprium Patrem, ita ait,

Osculaq; admoveam, si nihil conceditur ultra.

Et in lib. 9. De Byblite Fratrem illicitè amante agens. ita canit.

*Nec peccare putat, quod sæpius oscula jungat,
Quod sua fraterno circumdet brachia collo.*

C. 2

Putat

Putarem, hoc scandalum si præsertim monitus pergat, & quidem extraordinariâ plecti posse. Relatum mihi, Matrem aliquando in inquisitionem tractam esse, ex eo capite, quod eodem lecto cum filio uteretur, quæ tamen allegata sua ætate, & summa paupertate, & filii morbo perpetuo atque incurabili, cum commiseratione absolutionem meruit.

§. 5. Est & alius, plane Diabolicus, hominum animos corrumpendi modus, scilicet incantamenta & Philtra, quibus homo ad committenda flagitia pellicitur; Negamus autem hisce philtris voluntatem alicujus cogi posse, ad amandum, quem non vult. At potest imaginatio perturbari, humores concitari, & totum corpus interiorius quasi accendi; adeo ut quis, Dæmone variis tentationum illecebris interiorius certante; æstro quodam libidinis vexetur, & sic vehementer trahatur ad desiderium carnalis copulæ cum aliquo in genere, quod si tum temporis maleficus amator accedat, & artibus, quibus solent mulierculæ capi, eam instanter urgeat, vel Dæmon de illo uno tam assiduè memoriam & phantasiam moveat, exhibendo speciem circumstantiarum propter quas amore dignus videatur, & subtrahendo eas quæ indignum redderent: facile fit ut seducatur. Et hæc est ut puto propria ratio & modus quo per ista Diabolus solet decipere homines: *Quam sententiam communiter sequuntur Juris Consulti. Martinus Delrio. lib. 3. disquisit. Magic. part 1. qv. 3. sect. 2 princ. Rodericus in Medico polit. l. 4. c. 2. Simon-Majolus part. 2. dierum canic. colloquio tertio. Nam in. L. eorum 4. C. d. Malefic. Constantin. Imper. dicit: Aut pudicos animos ad libidinem deflexisse intelliguntur. non ait cœgisse.* Hujus Dæmonis vices funguntur male sani proxenetæ vel vetulæ, per lenocinia ac prohibiti amoris conciliationes, juvenum utriusque sexus
ani-

animos corrumpentes. De quibus *vide Const. Carol. art. 123.*
Et ibi Remas. ac Stephan.

21
§. 6. Pecunia, quæ est instrumentum luxus & luxuriæ, etiam multorum animorū corruptrix est; multi enim homines, insueti pecuniam administrare, acceptam quoquomodo dissipant; Alii vero omnia sua bona minimo vendunt pretio, ut pecuniam meretricibus dandam habeant. Hinc Jctorum opinio est, inutilem esse contractum, si quis Helluoni, aut Luxurioso homini pecuniam dederit, quam sciebat eum Scorto statim daturum, aut alias turpiter consumpturum; Quod nec ratione caret, nec auctoritate; Probat enim *per L. si quis cum sciret. 8. ff. pro Emptore. Et L. si vero non remunerandi 12. §. si adolescens 11. ff. Mandat. Quæ etiam est Sententia Cujacii tom. 1. pag. 2318. Et tom. 2. 1357. Duareni ad L. 6. ff. d. V. O.* Hoc ipsum antiquitus jam observatum fuisse, probat illud Senecæ dictum: *Pecuniam non dabo, quam numeraturum adultera sciam, ne in societatem turpis facti, vel consilii veniam.*

§. 7. Similiter etiam pecunia filiofamilias mutuo data, facile animum ejus corrumpere potest, præsertim si à scortationibus vel comotationibus non abhorreat ejus animus. Hinc, non in favorem filiorumfamilias, sed tum odio fœneratorum, tum ne corrumpatur juvenus, & in Patrios inquirat annos, introductum est SC. Macedonianum, quo mediante Creditori qui filiofam. Pecuniam credidit etiam mortuo patre denegatur actio. *L. 1. ff. ad SC. Maced. §. pen. Inst. quod cum eo. Et c.* Exempli enim pessimi contractus in Republica non ferendi. *§. pen. Inst. d. t.* hæc datur ratio SC. Macedoniani: *Quia sæpè onerati ere alieno creditarum pecuniarum, quas in luxuriam consumebant, vita parentum insidiabantur.* Hoc SCtum Macedonianum tantum intelligendum de pecunia numeratâ. Re-
C 3 liquæ

liquæ enim res ita demum ad SC. pertinent, si in fraudem
ejus data arguantur. Veluti si res aliqua vendenda data
sit, ut pecuniam ex venditione redactam si ius habeat in
mutui vicem. *L. 3. §. is autem solus 3. L. 7. §. 3. ff. ad SCt. Maced.* Est
ἔπι σφισμὸς; sive ejusmodi circumscriptionis species, cum
quis Scripto quidem legis paret & satisfacit, sed non etiam
menti. *Cujac. 13. obs. 24.*

§. 8. Nos autem, cum *Dn. Struvio ac Wissenbachio*
mentem ac Sententiam SCti ad œnopolas, cerevisarios,
Sartores, cupediarios, & mercatores, merce pretiosiores,
in vestimenta filiofam. vendentes, extendere non dubita-
mus. *arg. d. ll. Hac de re Wissenbachius Disp. jur. civ. 28. p. 1. tb.*
27. allegat Academiae Franekeranae legem: cui etiam Sa-
lanæ Statuta congruere dicit Dn. Struvius ad SCtum Ma-
ced. tb. 53.

§. 9. Multos jam vidimus modos, quibus homi-
num animi decipi possunt; Usitatisimum tamen ac
maximè perniciosum esse Licentiam, nemo negabit, quod
& *Terent. in Heaut.* affirmat, dicens:

Nam deteriores omnes sumus licentiâ.

Cum enim ii, qui scelus, vel flagitium aliquod per-
petrarunt, ob id ipsum impunes maneant, mirum non
est, si à maleficiis nunquam desistant, verùm potius de die
in diem deteriores reddantur. Antiquis hoc probare ex-
emplis supervacuum omninò reor, quippe memoriam
nostram non fugiunt recentiora ac quotidie occurrentia
exempla. Nec minor est species corruptionis, quando
vitia honestioribus verbis, veluti mantelis teguntur. Nul-
lum enim tam atrox fere ac scelestum hodierna die com-
mittitur factum, quod non honesto aliquo nomine, vel
titulo obtegatur, adeoque impune transeat. Præferen-
da sanè esset tolerabilis aliqua hujus vitæ pœna, atrocis-
simæ

23
simæ ac æternæ damnationi. Quin itaque justissimum
Judicem invocamus, ut castigatione sua nos ad pœniten-
tiam permoveat, ne aliquando peccatorum nostrorum
justissimam luendo pœnam, è cœlo excludamur.

§. 10. Denique etiam multum valent ad corrup-
pendos mores, & animos hominum, Libri; quibus res ob-
scœnæ ac foedisimæ, omnibus legendæ proponuntur, vel
etiam amatorix cantilenæ, quæ juvenes plerumque ad il-
licitos pelliciunt amores; Nec non Comœdiæ ac intersce-
nia obscœna; his certè nihil aptius ad depravandos animos.
Si enim Aliquis nullo vitio, vel affectu pravo imbutus eas-
dem frequentet; reversus id ipsum de se prædicare haud
poterit, aut enim ad iram, amorem, vindictam, vel aliud
quid concitabitur. Hæc de Modo corrumpendi dixisse
sufficiat, quamvis omnes modi & instrumenta corrupte-
larum à nemine, nisi forte à Corruptelarum omnium
Magistro, exprimi possunt.

CAP. V.

De Diversis Statibus in Republ. Corru-
ptioni sæpè obnoxiiis.

§. I. **I**N hoc Capite, animus est agere de Statibus, in
quibus hominum fiunt pleræque corruptiones,
cū enim alius Status alio sit aptior ad alendam Corruptio-
nem, ita etiam eos tantum considerabimus, in quibus ma-
gis frequentatæ sunt corruptiones. Sic videmus Regum
plerorumque, ac Principum aulas esse interdum semina-
ria vitiorum, uti enim in mare flumina omnia, sic vitia in
magnas aulas fluunt; quod unanimiter affirmant Viri
perdocti plurimi; Allego testem *Everbardum à Weibe in*

tract.

tract. de Aulico polit. Idem etiam testatur *Henricus Petreus Herdesianus in tract. de Aulica vita*, complures alios citans Auctores. Negari non potest, Aulam Davidis optimè instructam fuisse, & tamen duos egregios animorum corruptores ibi deprehendas; Achitophelem scilicet, qui animum filii concitavit contra Parentem, & propudiosum consilium filio suggerebat, ut secundarias patris Uxores publicè corrumpere & stupraret; Et Jonadabum, qui author Amnoni fuerat, ut sorori vim inferret. Talia si fuere Capita Aulæ, quid de reliqua turba dicendum? Mirari itaq; nemo debet, quod aliæ Aulæ ad formam Davidis haud quaquam ex omni parte constructæ; vel ordinatæ, omnis generis corruptoribus abundant. Si cui itaque in aulis vivere, ac animum incorruptum servare animus est, is adversus omnes corruptelas se præmunire semper, & ne vicem reddat, & par pari referat ac itaque pari vitio se commaculet, omnes injurias hilari vultu, ac patienter ferre debet. Hinc quidam, qui in cultu Regum consenuerat, interrogatus, Quomodo rarissimam rem in aula consecutus esset, senectutem? Respondit, injurias accipiendo, & gratias agendo. Sæpè adeo in aulis injuriam vindicare non expedit, ut ne fateri quidem expediat.

§. 2. In Ecclesiis quis dicat corruptioni locum dari, sacræ enim cum illæ sint, ab omni impietate jure abhorrere videntur; Sed & ibi esse labe & multifarias corruptiones, scandala sectarum & morum à posteriori, & ommissæ visitationes à priori tristisque experientia satis docet. Utar saltem laudati *Eberhardi à Weibe* verbis in *Aulico politico*. *Salvator noster non jubet de præceptis disputare, sed diligere proximum. Sed si diligitis, inquit, me, ipsi mea præcepta servate. Dilectio gloriosior prophetia & reliquis charismatibus supereminetior. Christus enim filiam vocabat*
subti-

25

subtiles disputationes ignorantem mulierem. Finis enim mandati est charitas ex puro corde, conscientia bona & fide non ficta, à qua nonnulli, ut à Scopo aberrantes, diverterunt ad vaniloquentiam. Hinc totus mundus talem conjectionem faciat, ubi disputationum copia & intemperantia &c. ibi frigida Religio &c. hæc ille. Fatendum sanè, præ copia disputationum, ipsius pietatis studium neglectum fere esse: Quis potest damna recensere, quæ ex distractis ob Religionem animis, & Vatiniano inde nato odio in Rempublicam promanarint. Sed hæc ad Theologos remitto, quorum hic non aliter, quam quatenus corruptelæ morum fontem præbent, & Rempubl. lædunt mentionem feci, quod agnovit D. Job. Matthæus Meyfartus Theol. Prof. Publ. Erphordiensis in scripto illo quod corruptelis Academiæ, opposuit, & Serenissimo Duci Saxonie Dn. Ernesto Anno 1636. inscripsit, lib. 5. cap. 12. hanc fecit Rubricam, wie durch Antrieb des Satans die Evangelischen Kirchen in einander gerathen / dadurch die Academische Jugend verhezet / und eine weite Thüre zu allerhandt Unordnung eröffnet worden. Qui postquam capita consensus Theologorum in fine subscriptorum, Marpurgi in die 3. Oct. anno 1529. recensuisset, hoc judicium suum tandem graviter subjungit; Omnes eos qui post mortem Lutheri ac Melanchthonis hoc negotium quo minus continuatum fuerit impedierint, vel in medio dierum suorum mortuos fuisse, vel in posteritate sua dedisse pœnas &c. sed hoc non facimus nostrum, nec ex eventu judicandum putamus, ideoque ad alia transimus, posteritati judicium relinquentes.

§. 3. In Academiis quanta corruptio floreat viget atque, notorium pro dolor satis est; exprimam tamen, ut verbis *Sixtini Amansi* potius quam propriis, quamvis nec

D

omnia

omnia ejus verba mea faciam, hæc itaque sunt ejus verba: *Academias Reip. & Ecclesia seminaria esse in confesso est. Quales ergo Academia, talis Respublica, talis Ecclesia. Jam vero, qui in Academiis plerisque Germania vixerunt, & vel micam pietatis habent, uno ore fatentur omnes, illas magis Bacchi & Martis, quam Musarum sacraria fuisse. Ibi calamos in pugiones, atramentaria in thecas pulveris bombardici abiisse. Ibi irrisui fuisse sobrietatem, pietatem dedecori. Innoxios adolescentes, quos studiorum gratia eo parentes ablegaverant, initiatos in ipso introitu Baccho fuisse, auspicia vitæ Acad. facta ab infami & plena impietatis depositione: De cujus prima institutione nolim temere judicare, &c. Duella crebra, quæ non solum gladiis sed & sclopetis peragebantur. Belluina compositiones assidua: Nocturna grassationes sine intermissione. Vexationes juniorum, qui plerumque (talibus) senioribus meliores & innocentiores, intolerabiles, addo & injustissimæ. Hæc ille, cum quo simillima plurima habet D. Meyfartus in d. tract. Nullusque dubito quin consuetudo alios vexandi, originem ex parte referat etiam illis Academicorum disputationibus, in quibus alii alios Auditoribus deridendos imò explodendos proponunt, non prius quiescentes nisi postquam cum sibilis & tumultu explosi sunt, quam Corruptelam etiam in Belgicis Academiis deprehendi. Sed de hoc satis.*

§. 4. In Curiis denique, ac Judiciis frequentatas multum esse animorum corruptiones in confesso est, fieri enim sæpissimè solet ut iudices, donationibus, vel honorariis forte corrupti, sententiam ad unius partis placitum ferant. Nam & is, qui in bona causa judici quid dat, ut pro se judicet, corrumpere videtur iudicem, l. 2. §. 2. ff. de Condict. ob Turp. causam. Donell. l. 14. c. 25. & ibi Hillig. lit. C. Bachov. in Trent. disp. 22. tb. 3. lit. f. vol. 1. Quid autem aliud

27

aliud agunt Patroni 'causarum ii, qui sine omni delectu quascunque causas defendendas suscipiunt, quam ut veraciter reticendo iudicem ad iniquam sententiam inducant; Cum enim ipsi pretio omnia metiantur, omni ope enituntur, ut adversam (licet justiore) partem supprimant. Loquor (ut dixi) de iis tantum Advocatis, quos vulgus optimos dicit, revera autem pessimi sunt; puta tales qui spe lucri faciendi pessimam ac ab omnibus rejectam assumunt causam, eamque tueri contra apertissimas leges volunt; vel si id obtinere nequeunt, litem in longum protrahunt. Nec non referri huc possunt ea Collegia, quæ consulta à partibus semper ad placitum quærentium respondent, & diuturnis litibus, ac inde propullulantibus corruptelis animorum, occasionem præbent & fomitem. Ex iis itaque quæ hoc capite diximus, patet, in illis Statibus, qui præ cæteris à corruptione immunes & vacui esse deberent, easdem interdum, frequentes esse. Quid de aliis Statibus ac Collegiis dicendum sit, facile ex dictis patebit.

CAP. VI.

De causa finali corruptionis.

§. I. **A**Ntequam ad Actionem, quæ ob hoc delictum datur, (de qua in secunda parte,) progrediamur, operæ pretium erit, paucis inquirere, quid intendat hæc animorum corruptio, vel quis ejus finis sit. Certum autem aliquem ei præfixum esse finem nemo negare facile ausus fuerit, cum quicquid fit, fiat propter aliquem finem, *L. 4. C. de hered. Instit. L. 1. C. d. condict. ob causam.* Optandum quidem foret, omnium actionum finem bonum.

ac laudabilem esse: verum cum totum genus humanum à natura corruptum ac depravatum sit, mirum videri nemini debet, quod actionum nostrarum pleræque, mala & vitia intendant. Hæc autem corruptio, de qua nobis sermo nunc est, ad eas merito refertur actiones, quarum finis & intentio haud quaquam probandus venit, quamvis id de omnium corruptionum fine, commode dici non possit, ut ex ejus divisione statim patebit. Duplicem itaq; Corruptioni finem esse dicimus. *Primum*, si quis directè intendat alterius ruinam, & quidem ideo, ut alter lethalem culpam contrahat. *Alterum*, cum quis sibi, vel aliis, utilitatem, securitatem, voluptatem vel aliud procurare intendit.

§. 2. Primus finis omnino rarior est, nam si quis directè ex seductione, inductione, vel exemplo contendat proximum in ruinam conjicere, profecto is Diaboli malitiam ferè æquaret: mittimus itaque hunc finem, & transimus ad posteriorem, qui longè frequentior ac usitator est; Hic vero finis iterum duplex dici poterit: Alter cujus intentio ultima quodammodo bona videri possit; Alter cujus intentio ex asse mala. Ad primum referri possunt ludi & spectacula olim in majoribus urbibus habita, & in eum finem à Regibus & superioribus tantum concessa, ut Plebem oblectarent, eorumque animos à serio averterent, atque hoc pacto securitati & tranquillitati publicæ consulerent; imo etiam ut firmarent potentiam suam. Sic Cyrus ut à Lydis, sæpissimè rebellantibus, securus esset; arma & equos iisdem ademit, jussitque cauponas, & ludicras artes, & lenocinia exercere. Ut sic gens industria quondam potens, & manu strenua; effœminata molliæ & luxuria, virtutem pristinam perderet;

&

29

& quos ante *Cyrum* invictos bella præstiterant, in luxuriam lapsos orium & de sidia superaret, quod refert *Justinus* lib. 1. c. 7. Hic proximus finis malus, sed ultimus bonus videtur, verum per mala media non obtinendus; infinita alia in antiquis scriptoribus, idem testantia reperiuntur exempla; quæ omnia recensere longum nimis foret. His itaque missis, pergimus ad Alterum finem, de quo diximus, quod ejus intentio sit ex se mala, quem finem deprehendimus in iis, qui cum aliorum damno vel periculo, desideriis ac rebus suis consulere student; Sic multi seducunt mulieres, ut suæ libidini satisfiat, non ut mulierem in ruinam conjiciant. Similiter ob avaritiam, vel etiam inmensam gloriæ cupiditatem multi aliis fraudes & insidias struunt. Denique ob rationem status, alii alios corrumpunt; hodie enim privatis quoque sua quasi Ratio Status est. Hujus itaque finis intentionem malam esse ex eo probabo, quoniam cum alterius damno, nemo locupletari debet. Sed hæc cujusque conscientia relinquimus.

§. 3. Interim hoc manet, eum qui hoc fine alii infuderit quasi vitia, ut ei noceret, & in ruinam eum præcipitaret, eum, inquam, gravissime plectendum esse. Qua de re in 2da parte plura audiemus. Et quo quisque finis est vitiosior & pejor, eo quoque gravior debet esse poena etiam in foro externo.

§. 4. In summa autem, quocunque quis fine alium corrumpat, vitiumque propinet, non debet hoc impune facere, quia qui non ob ruinam, sed quocunque alio fine, vel consilio, vel exemplo alii nocet, præbet is alii occasionem peccandi, non per accidens, sed per se. *Ex Thoma & Cajetano Covarr. in Regul. peccatum.*

D. 3

PAR.

PARTIS SECUNDÆ

CAP. I.

De Actione Servi Corrupti Directa.

§. I. **H**Æc Actio de qua nobis in presentiarum sermo erit, est Prætoria. *Ulpianus in L. 1. ff. d. Serv. Corrupt.* Ipsius autem Edicti hæc sunt verba: *Qui servum servamve alienū alienamve recepisse persuasisset quid ei dicetur dolo malo, quo eum, eam deteriore faceret: in eum quanti ea res erit, in duplum iudicium dabo.* Competit hæc actio Domino Servi Corrupti, scilicet qui tempore corruptionis fuit, non ei in cuius dominium postea abiit, *per L. 5. §. ult. ff. b. t.* fieri enim potest, ut si alienavit, fortè minori pretio vendiderit *L. 6. d. t.* quippe ipsa corruptio sæpissimè potest esse causa manumissionis. *L. 7. b. t.* Conceditur præterea hæredibus dominorum, cæterisque successoribus *per L. 8. b. t. §. l. 13. pr. eod.*

§. 2. Datur autem adversus eum, qui servum cuiuslibet sexus, vel ætatis sollicitat ad aliquid, vel faciendum, vel cogitandum improbè: utpote, si persuasit alicui, ut injuriam faceret, vel fingeret, vel ut alium ad fugam sollicitaret, vel ut res suas, vel alienas intricaret, absumeretve, aut amator existeret, vel ut errori vel malis moribus esset deditus, vel in cauponis nimius, vel seditiosus, vel potator vel falsarius, vel denique, ut aliud quodlibet delictum perpetraret. *L. 1. §. fin. ff. d. Serv. Corrupt.* Sed quid, si tentavit quidem corrumpere, sed non effecit? Sunt enim multi, quorum probitas nullis svasionibus potest expugnari. Certè non minus tenebitur, quam si persuasisset. Con-

tus

34

tus enim puniri debet in his, quæ faciliter trahunt ad pernicioſa exempla. Nam à corrupente (quantum ipſe potuit) perfectæ res eſt. §. *ſed & ſi credat. Inſt. d. Obligat. qua ex delict. naſcuntur. L. ſi quis ſervo C. d. Furt. & Serv. corrupt.* Idem etiam dicitur corruptor, eademque contra eum datur Actio, qui ſervum dolo recepit, id eſt abſcondendi cauſa ſuſcepit, ac refugium illi præſtitit quocunq; in loco, ſuo vel alieno, per *L. 1. pr. & §. 2. ff. d. ſerv. corrupt.* Similiter & is, qui perſvadendo corrumpit, quod plus eſt, quam compellere, aut cogere per *L. §. 3. ff. d. t.* Vel deniq; qui laudat, eſt Corruptor & hæc actione conveniri poteſt per *L. 1. §. 4. ff. d. t.* Sed de his pluribus jam actum in parte priori. Quemadmodum autem Actio Directa ſervi corrupti datur etiam hæredibus, ut modo dictum, ita in, vel contra hæredem non datur per *L. 13. d. t.* quoniam eo reſpectu pœnalis eſt. Sed quia mixta eſt *l. 14. §. 5. ff. b. t.* utique qua perſecutoria etiam in heredem datur.

§. 3. Æſtimatur autem in hoc iudicio, non ſolum quantum ſervus ob id, quod corruptus eſt, minoris exiſtat, vel vilior effectus ſit, per *l. 9. §. fin. d. t.* ſed etiam quanti ſint res, quas ſecum abſtulit *L. ſi quis ſervum. §. fin. l. 10. & L. Neratius ait 11. in fin. ff. eod. tit.* Idque totum duplatur, hoc eſt, omne damnum ex corruptione proveniens, *L. in hoc iudicium ff. d. t. §. in duplum. Inſtit. de actionibus.* Etiamſi res illæ non ſint perlatae ad eum qui ſervum corrupit, ſed ad alium, vel ſi ab ipſo ſervo conſumptæ ſint, quia corruptor, ſolicitator, impulſor, princeps eſt delicti: & æquius eſt earum rerum nomine eum teneri, qui princeps eſt delicti; qui origo malorum, quam eum quaeri ad quem res perlatae ſunt. Concurrit etiam in hæc ſpecie, cum hac Actione Servi Corrupti, earum rerum nomine quas ſervus furatus eſt, vel ſecum abſtulit, hæc, cujus hæc eſt formula;

Ope

Ope consilio tuo furtum factum esse ajo: de qua sapè in jure. L. si servus servum ff. ad Leg. Aquil. & in L. saepe ff. d. verb. signif. Et apud Ciceronem d. finib. bon. & mal. Et est species actionis furti, etiam in duplum. L. is qui 34. ff. de furt. L. ult. C. d. noxal. action. Idque duplum tantum poena est, id est, non est mixta actio: sed meram poenam persequitur extra rem; vel res furto subtractæ, quæ propria actione peruntur, id est conditione furtiva. Concurrent igitur tres actiones in hac specie, una est Servi Corrupti; altera Furti, quod ope & consilio tuo factum esse ajo, & Conditio furtiva: nec altera alteram consumit, aut perimit, quia non eadem res in omnibus versatur, non idem omnibus intenditur. Sed conditione furtiva rem, vel æstimationem persequimur: Actione furti, quod ope consilio tuo furtum factum sit, persequimur meram poenam dupli. Et hoc amplius; Actione servi corrupti, persequimur duplum quanti interest. L. ii. §. ult. ff. d. Serv. Corrupt. Denique etiam datur actio in id, quod aliis Dominus ob vitium servi præstare coactus est; vel ut clarius dicam; Dominus actione Servi Corrupti, id omne consequitur, quod ob vitium ejus aliis præstitit, & hoc amplius, alterum tantum vice poenæ. Itaque Mixta est actio, quia rem & poenam persequitur, de quo vide plura apud Cujac. Tom. 1. in lib. 19. ad Edictum Pauli.

§. 4. Videamus etiam, num aliquo casu integrum servi pretium petere possit Dominus? quod adfirmat L. 14. §. ult. ff. d. Serv. Corrupt. Quæritur enim in hoc §. ultimo, quid sit dicendum, si servus inutilis factus sit, ita ut domino non expediat eum habere. Si igitur inutilis factus sit domino, non aliis, sed soli domino: Alioquin si prorsus factus esset nauci, nihili, si prorsus inutilis, omnibus constaret integrum ejus servi pretium, qui planè factus
ne-

nequam quanti fuit, antequam corrumperetur, & alterum tantum i. e. duplum domino præstari oportere, pro tenore actionis servi corrupti. Quid igitur? si domino soli factus sit inutilis, aliis fortè perutilis & gratus, puta, quia ludio & histrio factus est, quo genere hominum dominus ejus, honestissimus paterfamil. non utitur. Quæritur, *utrum hoc casu corruptor servi integrum pretium domino præstare debeat, quanti fuit antequam corrumperetur, & domino prorsus fieret inutilis, ita ut dominus & pretium servi habeat in assem, in solidum, & servum ipsum retineat, & lucri faciat. An vero cogatur dominus, qui de eo servo corrupto agit, eum servum reo restituere, cujus opera inutilis est, accepto justo & integro servi pretio, quanti fuit antequam corrumperetur?* Hæc est quæstio; Et recte ait Paulus, in corruptorem electionem domino dandam esse, ut vel servum retineat, atque etiam damnum, quanti servus pretio vilior factus est, in duplum accipiat pro tenore actionis Servi Corrupti: vel ut corruptori servum ipsum restituat, cujus etiam nullus apud se usus est, & accipiat, non duplum, sed quod multo pluris esse potest, integrum servi pretium, quanti fuit, antequam corrumperetur. *Vide Cujac. lib. 19. Ad Edictum Pauli.*

§. 5. Alia etiam quæstio ex hac actione oritur; *an nimirum furtiva post corruptionis tempora commissa in aestimationem venire possint?* quod quidem cum Neratio Ulpianus in L. ii. pr. ff. de Serv. Corrupt. negat; an verò in judicio Poli id obtineat, valdè dubito; Si quidem legimus in sacris, Jeroboamo, qui corripit Populum Israelis, omnem Idololatriam, quæ post ejus factum à populo commissa, imputari; Idem in Manasse Rege Judæ. Unde non improbabiler dici posse arbitror, eum qui aliquem corripit, non tantum de hac corruptione Deo poenas daturum, sed etiam

E

am

am si ille corruptus aliis causa improbitatis sit. Nam taliter corruptus, multos alios corrumpere, Ecclesiam totam offendere, & multis calamitatibus causam præbere potest.

§. 6. Sciendum denique, Directam hanc de Servo Corrupto Actionem, non esse temporariam, sed perpetuam; ut ait *Ulpian. in L. 13. ff. de Servo Corrupto*. Et turpis actio. *l. 56. ff. pro Socio, & l. 6. ff. de Obsequiis parentibus &c.*

§. 7. Majorem etiam poenam merebitur, qui servum Reip. corruperit, sollicitaverit, avocaverit, nam is cum altero servo 12. Solidorum summam Reipubl. inferre tenetur, *l. 5. C. de Servo Fugit*. Et qui servum fiscalem occultaverit non solum eum restituere, sed & 12. libras argenti, poenæ nomine fisco dependet, *l. 7. C. d. t.*

C A P. II.

De utili actione Servi Corrupti.

§. I. Ex iis quæ in præcedente capite exposuimus, intellectum est, cur de Servo Corrupto propria & directa detur actio: Quærere jam aliquis posset, cur non de uxore, filio & similibus personis corruptis prodita à Prætoribus sit actio, cum longe majus delictum sit, liberum hominem corrumpi, quam servum. Ratio elegans, quam etiam *Cujac. in lib. 17. Observ.* habet, in promptu est; Quia nimirum servus est in patrimonio domini, ut quodlibet animal brutum, non filius est in patrimonio patris. Et corruptio igitur servi, quia vilior planè & deterior efficitur, minuit patrimonium domini, non corruptio filii patrimonium patris. At vice versa corruptio servilis non minuit decus, & dignitatem familiæ domini, & ideo nec
domi-

35

dominum pudet agere de Servo Corrupto. Corruptio autem filii fam. liberaliter educati, qui quasi quodammodo vivo patre existimatur esse dominus, ut ait *L. in suis, ff. d. lib. & post.* Summum & triste decus est familiae; Quod quia Praetor existimavit neminem sanum patrem fam. evulgaturum, palam in corruptorem instituta actione filii, filiaeve corruptae, ideo nec proposuit nominatim actionem de filio filiaeve corruptis. Sed si quis tamen suae famae securus, ea de re agere, & suam domum traducere velit, sane non denegabitur ei deficiente directa, utilis, sive in factum, actio de filio corrupto: quia interest nostra, animum liberorum nostrorum non corrumpi.

§. 2. Sed haec ratio, licet pulchra, omnino tamen adaequata non est; fieri enim potest ut corruptio filii vel filiae fam. sit satis notoria, adeo ut frustra Pater fam. hanc domus suae infamiam celare conetur. Ideo alia ratio huic adjungi potest; Quoniam nimirum in hac actione respicitur damnum rei familiaris; Servus enim Corruptus, incorrupto longè vilior est. Liberautem homo ut filius, filia, uxor & simil. sunt sine omni pretio pretiosi, imo impretiabiles. *L. ult. ff. de his qui dejecerint vel effuderint.* Sed quia interdum & ex filii corruptione emergit damnum rei familiaris, & potest Uxor vel Maritus corrumpi, ut multa ad socium criminis perferat; potest filius corrumpi, ut plura in popinis, vel alea consumat, vel ut res ad corruptorem perferat. Et plus quam pecuniariè interest parentum ne liberi corrumpantur, ideò utilis actio incepti dari, qua ex officio iudex aestimat, quanti intersit parentum, liberos non corrumpi *l. 14. §. 1. ff. de Servo Corrupto.*

§. 3. Si itaque filius fam. alioquin bene educatus, à corruptore quodam, ita sit corruptus ac depravatus, ut in integrum restitutioni exigua relicta sit spes; Paterque,

E 2

quo

quo filius ad sanio rem redigatur mentem, magnis ei sumptibus Ephorum vel morum magistrum conducere; Imò, si effrenatus plane, ad compescendam ejus savitiam, in Ergasterium detrudere eum cogatur: Dicere nullus dubitarem; posse patrem summo jure illud damnum à corruptore exigere, & una quanti sua alias intersit ratione dignitatis familiae aestimare.

§. 4. Similiter neminem fore puto, qui neget, Patrem contra eum corruptorem habiturum actionem; qui corrupto filio auctor fuit, ut sua bona, alia aliis dando, omnia dissiparet; ne quicquam ad Patrem, Legitimum heredem, perveniret. Præterquam enim quod ille corruptor ad impietatem committendam incitat; studet etiam Patrem suam legitimam privare.

§. 5. Datur igitur Patri semper actio in duplum ratione pecuniæ perditæ, sed ratione morum corruptorum non item, quoniam de simplo certo constare non potest, quod subsequenti exemplo *Ulyllus ad §. in duplum. Instit de Act.* eleganter declarat. Pone Patrem, filium studiorum causa ad Montepessulanum cum grandi pecunia misisse, quem sperabat esse perventurum ad magnum laudis & gloriæ cumulum. Erat in eo singularis eruditionis spes non modica, propter ingenii probitatem. Rectè inchoaverat operam rei literariæ, donec perversi alicujus scholaris allectus blanditiis, omnes animi vires ad amorem impudicarum convertit. Demum à Scholis vanus & inutilis reversus est. Quemadmodum autem filii sapientia paternam auget nobilitatem, *Accurs. in L. sed Julianus §. proinde. ff. ad SC. Macedon.* Sic filii turpitudine patri est dedecus. Jam vero, ubi potest illud duplum, quo ille corruptor condemnabitur, perpendi? Nam simplum damni secuti, considerari non potest. Justam enim quantitatem

37

tatem non recipit id, quod interest Patris, filium ab illo corruptore malis fuisse imbutum moribus. Est itaque inestimabile damnum. Hoc ergo casu, quo nimirum simpliciter damni dati non potest reperiri, ut in dicta specie, cum Ufello dicimus, poenam contra corruptorem duplum non esse, sed ex arbitrio Judicis pendentem. Nam in jure poena incerta, in arbitrio judicis posita est. *arg. L. 1. §. 1. ff. de Effractor. & Expilat.* Formulam libelli proponit *Myns. ad §. in duplum. Inst. de Act.* Cum ego, Domine Judex, habere filium, liberaliter & bonis moribus educatum, huicque certam pecuniæ summam studiorum causa concredidissim, Valerius persuasit illi, ut talem pecuniam dilapidaret scortationibus, & alea consumeret. Et filius quidem meus, sic sollicitatus ab eo, prodegit cum tali scorto 50 aureos (vel si ad alia vitia corruptus fuerit, nec immediate secutum sit pecuniarium damnum, tunc sic variabis) & paratus sum ego jurare, me talem corruptionem centum aureis, si possem, in filio meo purgaturum, cum tanto ille factus sit deterior: quare peto pronunciari, non licuisse Valerio filium meum prædicto modo, ad malos mores sollicitare: Ideoque illum ad solvendum centum (vel secundum aliam clausulam ad dandos ducentos) florenos obligari, utque eum ad solvendum eam pecuniam condemnentis &c.

§. 6. Competit etiam nonnunquam ipsi personæ corruptæ hæc actio; Puta si filiusfam. à puella aliqua vel alio corruptore seductus; præsertim si parentibus destituitur, vel parens nolit hac actione uti, ne vulnera domus suæ renudare videatur, certè ipse filius de seducto se, & damno sibi per popinas, aleas, dato, agere contra corruptorem vel corruptricem, non prohibetur. Nam cum peccatum fuerit in ipsius filii persona perpetratum, unde ad

E 3

patrem

patrem pervenit injuria, si patri actio competit, multo magis ad filium actio pertinebit. *auth. multo magis. C. de Sacrosanct. Eccles.* Et Charitas, quæ secundum Deum est, primum operatur in eo, in quo est. *L. preses. C. d. servitut. & aqua.* At dicat aliquis, huic nostræ sententiæ adversari Regulam; Volenti non fit injuria *L. 1. §. usq; adeo. 5. ff. de Injuriis.* Filium autem cum illius mores corrumpentur, consensisse ludis, & scortorum oblectamentis, cæterisque voluptatibus: Adeoque nullam posse actionem competere filio corrupto. Verum hunc obicem dupliciter possumus submovere. Dicendo *Primum*, quod hoc argumentum sit extra fines nostræ positionis: quia haud quaquam sermonem facimus de actione injuriæ, sed Servi Corrupti utili actione, quæ non tam propter injuriam, quam damnum illatum competit. *Deinde* quod hæc Regula locum habere non videatur in persona, per illecebras seducta & corrupta *per L. 3. §. si quis volentem ff. de homine libero exhibendo.* Non enim est volens absolutè, sed quodammodo per vim. Nam qui voluptate immodica capitur, eum duplex violentia trahit. Primum ipsa voluptas & delectatio, quæ hominem sui juris esse non sinit: Secundò, perniciosissimæ adulationes, quæ sunt ad instar Syrenum, cantus dulcedine obdormientes nautas in Syrtes pertrahentium. Ipsa filia, vel Ancilla à Patre Dominove prostituta agere potest contra Parentem, vel Dominum coram Episcopo, ut ab hoc à patria, vel herili potestate liberentur, & in pœnam ab utentis suo jure patris, vel Domini, libertate donentur *l. Si lenones C. de Episcopali Audient. Et in l. 1. §. 8. ff. de Offic. Præfect. Urb.* Servos vel Ancillas coram Præfecto Urbis verecundè exoptulare posse contra Dominum inter alia, de obscœnitate ad quam compulerint, vel compellunt. Et exinde *Azorius Instit. Moral. part. 2. lib. 2. cap. 38.*
dedu-

39
deducit, si tale præsidium ancillæ &c. non habeant, quod tunc optimo jure fugere à corruptore possint & debeant, si aliter corruptionem evitare non possint, imò defendit, servum prohibitum licet à Domino, tandem sine consensu Domini posse matrimoniū contrahere jure Canonico.

§. 7. Hodie etiam nobilibus propter rusticos corruptos, Patrifamilias propter famulos corruptos, *Zasius in com. ad tit. de Servo Corrupt. n. 5. & hunc referens Godofr. ad l. 14. §. 1. ff. d. t.* & generaliter omnibus rectè conceditur hæc actio: Maximè autem Principes, ac quilibet Magistratus, quorum maximè interest, ne hoc tempore subditi ab Anabaptistis, & hæreticis, aliisque hominibus planè phanaticis, corrumpantur: utiliter exercent in eos hanc persecutionē officio suo. *Myns. ad §. in duplum & Oldendorp. Class. 7. act. 2.* Hinc quæritur; Si legat⁹ à Principe alio missus, & ejus jussu subditos alienet à Principe suo, an non Princeps & legat⁹ Utili Servi corrupti Actione possit conveniri? (liceat mihi privata ad publica accommodare) quod non ineptè, si ea de re judiciū formaretur, vel per Arbitros, ac Compromissarios judices esset decidendū, affirmari posset. Occurrit mihi exemplum Johannis Leslæi Episcopi Rossensis, Mariæ Scoticæ Legati, qui (referente Thuano *lib. 51.*) totius conjurationis ab initio dux & auctor fuerat, cum Sonthamptoniensi Comite, primum nocturnis conventiculis habitis, dein cum profugis Anglis in Belgio, ac denique cum Pontifice & Albano de Anglia invadenda egerat; Is sacrosancta & inviolabili se Legatorum, quibus res suorum Principum quovis modo procurare jus est, religione tutum existimabat; Consulti hæc de re Juris Cæsarei periti, qui contra respondebant, Legatum, qui contra Principem, ad quem missus est, rebellionem concitaverit, Legati privilegiis & immunitatibus ipso facto excidere, & pœna subjici; & cum quæ-
rere-

reretur, an procurator Principis qui publicâ auctoritate
abdicatus est, Legati privilegiis gaudeat? responderunt, si
legitimè abdicatus esset Princeps, ejus Procuratorem Lega-
ti privilegia non posse vindicare, quandoquidem ad solos
Principes absolutos & Majestatis jura habentes, pertine-
at Legatos constituere. Consulti item, an Princeps, qui in
alienum regnum venerit, & in custodia est, si procurato-
rem habeat, an is pro Legato habeatur? Item an si Prin-
ceps procuratori & Principi, qui in custodia est, denunti-
et, se non amplius procuratorem ejus pro Legato habere,
an procurator ille Legati privilegia de jure retineat? Ad
quæ responsum, quantum ad prius caput spectat; ex dele-
gationis auctoritate pendere, an procurator ille Legatus re-
putari debeat; Ad alterum, Principem in suo prohibere
posse, ne Legatus regnum intret, & jubere si intraverit, ut
regno exeat, siquidem officii legati migraverit, interium
legati privilegio frui debere. Secundum hæc ex Eliensi
insula revocatus Resensis, & graviter in Procerum con-
fessu increpitus, quod non ex fide legati in suo munere ver-
satus esset, proinde sciret, se non amplius pro Legato re-
putari & benignè secum actum putaret, quod non gravi-
ore pœnâ mulctaretur. Contra tendenti & se Reginae li-
beræ & injustè abdicatæ legatum, pro ratione muneris, bo-
na fide & utriusque regni bono, officio defunctum esse in-
clamanti, prolatis in id amplissimis quas à Mariâ habebat
mandatis, à Cœcilio Burtlejo stomachose responsum; Ju-
ra legationum & publicæ fidei quæ obtendebantur, non
posse patrocinari perfidiosis, qui in publicam peccant Ma-
jestatem, sed eos pœnalibus actionibus teneri, alioquin li-
cere sceleratissimis hominibus specioso se legati nomine
venditantibus, impunè in Principum vitam grassari. Cum
ille obstinate pertenderet, legatorum jura, nunquam via
juris,

44

juris, sed via facti violari, submoneretque ne secum asperius ageretur, quam cum N. Trocmortono nuper in Gallia; & Randolpho & Tamvortho Anglis in Scotia legatis, qui turbis illis regni se miscuerant, actum fuerat; siquidem iis nihil gravius imperatum, quam ut intra statos dies discederent, cum testimoniis Anglorum urgeretur, ne pergeretur blandè rogavit, obstare quippe receptissimam quæ legis vim obtineat, consuetudinem, qua scitum est. Angli in Scotum, neque Scoti in Anglum testimonium valere. Tandem post acres de jure gentium ac legatorum, quod utraq; pars in hac causa verti dicebat, altercationes, Rossensis tanquam privatus in arcem Londinensem ducitur, arctiore quam antea custodia.

C A P. III.

De Judiciis Cognatis.

§. I. Ex superioribus audivimus ob animum Servi, vel etiam liberæ personæ, dari Actionem Directam, & Utilem: Nunc transibimus ad actiones cognatas; Qualis est Actio injuriarum ob servam Corruptam: si enim quis ancillam, quæ in contubernio Servi alicujus est, stupraverit, non potest de violato thoro accusari; sed potest talis à Domino Actione Injuriarum, vel legis Aquiliæ, vel Servi corrupti, conveniri, vel extra ordinem puniri. *L. 6. pr. ff. ad Leg. Jul. d. Adult. & L. 25. ff. de Injur.* Quæ Actio cum ob ancillam vel Servam corruptam concedatur; multò magis ob filiam, vel aliam liberam personam depravatam, dabitur, cum longè majus sit delictum liberam personam corrumpere, quam servilem *l. 5. §. 1. ff. de Serv. Corrupt. de quo supra jam satis dictum.*

§. 2. Furti etiam actione agit Dominus, vel Paterfam.

F

fam. contra eum, cujus ope & consilio factum est furtum à Servo, vel filio. Cum enim inter Parentes & liberos nullum iudicium esse, adeoque nec filius de commisso furto conveniri possit à Patre. *per L. Lis nulla 4. ff. de Judic. § 4. Instit. de Obligat quæ ex delicto.* Liberi enim paternorum bonorum quali participes, patrisque in liberos adeò mite imperium, ut pro magno peccato paulum supplicii satisfiat Patri, meritò contra corruptorem Patri conceditur actio, quia verum est, ope & consilio ejus furtum factum esse.

§. 3. Vidimus itaque Patri contra filium nullam concedi actionem: At marito contra Uxorem non denegatur; Differunt itaque Uxor & filius. Si enim Uxor alicujus corruerit vel deterioraverit servum vel ancillam, aliamve personam, Maritus habet actionem; verùm, favore Nuptiarum non nisi in simplum. *per L. fin. ff. de serv. Corrupt.* Quaritur autem, si Uxor filiam unicam spectatæ probitatis corruerit; an ideo Maritus ab Uxore divortium possit impetrare? Videtur id quidem Affirmandum, quoniam ipsum simplum damni, in quod contra Uxorem tantum agere licet Marito, aestimari nequit: Si quidem (ut supra dictum) Libera personæ sunt inæstimabiles, & extra pretium. Hinc colligeret fortè aliquis: Ergo; Cum in simplum condemnari non possit, neque impunis manere debeat; Divortii pœna afficienda. Verùm, cum inter causas dissolvendi matrimonii hæc non reperiatur, absurdum non erit, si contrarium statuamus.

§. 4. Legis Aquiliæ Actio hic etiam habet locum: Si nimirum corruptus v. g. Adolescens damnum mihi dederit: Daturque non tantum contra eum, qui damnum intulit, sed & contra eum qui consultor & suasor delicti fuit, nam regulariter ex consilio malo tenetur

43

netur per L. 1. §. incidit. ff. ad Sctum Turpil. L. 12. ff. ad L. Jul.
d. Adult. L. consilii d. Reg. juris, & ibi DD. Malum itaq; consi-
lium alii dedisse, crimen esse; haud timidè Affirmandum:
Ipsa vetustas censuit; Consilium esse verè rem sacram; Rei
igitur sacrae usum, si quis ab honesto ad flagitia transtule-
rit, non immerito criminis reum faciemus; cum divina
quoque providentiâ plerumque fiat, ut malum consilium
consultori sit pessimum. Eccles. 27. Et Plautus in Curcul. Qui
monet, inquit, adjuvat. Regula quoque juris dicitur, ex con-
silio non fraudulento, obligationem non nasci. L. 47. ff. d.
R. 7. cui consequens est, ex fraudulento nasci. Consili-
um itaque is dat, qui non solum monet, aut exhorta-
tur, sed & instruit, & perficiendi sceleris viam ostendit:
veluti, si quis furem doceat, qua parte ædium paterfami-
lias injuriæ pateat, quibus ferramentis horrea effringi pos-
sint: Si quis adultero locum, tempus, occasionem stupri
explicet; Si quis calumniatori det probationes, alleget ac-
cusationis capita &c. Quis dubitet hunc criminis reum
esse, cum tamen non auctor totius flagitii dici possit? Ne-
que, quod ad hunc attinet, distinguendum arbitrantur
nonnulli, fueritne reus & sine consilio peccaturus, nec ne, ut
hoc casu eadem poena cum faciente consulenti infligatur,
isto vero mitior. Menoch. lib. 1. A. 2. casu 350. n. 17. Molina. tr.
2. de Just. & jure disp. 729. & seqq. Ad summam enim, quid
interest, utrum quis suapte sponte peccaturo consilium
dederit, an ei, qui peccaturus non erat, nisi alter malè con-
suluisset? Illud fortasse, quod consultor hic aliquanto im-
probior sit illo: quia per hunc corrumpitur animus ma-
leficii insolens: ille verò tametsi non corrumpit homi-
nem frugi; tamen eo ipso, quo viam monstrat, causam
delicto præbet. Sed vereor ut horum sententia obtineat,
cum illa distinctio communiter sit recepta, nec textu nec

ratione destituta : quamvis etiam utraque sententia possit conciliari , ut sententia altera sit admittenda , in Se vi Corrupti Actione, altera in damno dato tertio vel illata injuriâ. *Conf. Ant. Matth. ad l. 48. tit. 18. c. 4. n. 18.* Consulentem itaque cum ipso reo eadem regulariter afficiendum esse pœna, aut non multum mitiori, satis perspeximus : An verò is quoque qui tantum monuit , qui exhortatus est, qui instigavit, criminis reus sit, ambigi posset : utrinque enim rationes sunt, seu affirmare quis, seu negare maluerit. Hinc forte aliquis, negantem sententiam, tanquam mitiorem amplectendam esse arbitraretur. Verum ita clementiæ laudem sectari debemus, ut ne severitatis gloria pereat : quæ nisi hac in parte utamur, augebimus malitias, hominesq; improbos invitabimus ad conflanda scœlera ; quippe qui sciant, impune se exhortari & instigare alios posse, contra illud vulgatum, *Ant. Matth. ad lib. 47. Digest. in prolegom. c. 1. n. 9. & c.* Expediit Reip. timere pœnam criminis, nec esse maleficia impunita. *L. si unus 27. §. pacta. ff. de pact. L. ita vulneratus. 51. ff. ad Leg. Aquil.* Negandi itaq; rationes omittimus, ac Affirmationis argumenta allegamus. Marcianus in *L. 1. §. incidit. ff. ad SC. Turpil. Incidit in hoc SCtum & qui accusatorem submittit, aut instigat, aut qui mandat alicui, & instruit eum, ad accusationem capitalem, dando probationes, allegando accusationes.* Ulpianus in *L. 12. ff. ad Leg. Jul. de Adult.* Hæc verba legis. *Ne quis posthac stuprum, adulterium facito sciens dolo malo, & ad eum qui suavit, & ad eum qui stuprum vel adulterium intulit, pertinent.* Idem in *L. 1. §. 4. ff. de Serv. Corrupt.* Et verius est, etiamsi malo monstravit, in quem modum delinqueret, teneri eum ; imò, et si erat servus omnimodo fugiturus, vel furtum factururus, hic verò laudator hujus propositi extitit, tenetur. Non enim oportet laudando augeri malitiam. Sive ergo bonum servum fecerit malum, sive

45
sive malum fecerit deteriore, corrupisse videtur. Idem in
L. 36. ff. d. furt. Si alius servo fugam persuasit, ut ab illo sub-
ripiatur, furti tenebitur is, qui persuasit, quasi ope consilio
ejus furtum factum sit. Plus Pomponius scripsit, eum qui per-
suasit, quamvis interim furti non tenetur, tunc tamen incipere
teneri, cum quis fugitivi fur esse coeperit; quasi videatur ope
consilio ejus furtum factum. Idem in L. 11. §. Atilicinus ff. de
Injur. Atilicinus ait, etsi persuaserim alicui, alias nolenti, ut mi-
hi ad injuriam faciendam obediret, posse injuriarum mecum agi.

C A P. IV.

De extraordinaria & criminali
punitioe.

§. I. Quandoquidem bis peccant, qui corrumpunt
alios, tum quod ipsi sunt improbi, tum quod proximum,
ad improbitatem sollicitant: Ideò magistratus talem ho-
minum pestem ob frequentiam quæ nunc est, etiam cri-
minaliter in corpus officio suo punire potest. per L. 5. ff.
d. Extraordin. Crim. Plus enim delinquent, qui hoc tempo-
re Christianos & liberos homines seducunt falsa doctrina,
vel persuasione, publicâ vel privata, quam olim servos cor-
rumpentes. arg. L. doli verbum 5. §. si quis dolo 1. ff. de Ser-
vo Corrupt.

§. 2. Potest itaque Corruptor extraordinariâ, & qui-
dem gravi poenâ à Judice affici. 1. Si is quem consilio ac sua-
sionibus suis tentavit corrumpere, corruptioni locum non
dedit ac id quod persuasit, in effectum non deduxit; Ve-
rum Patri vel domino ex hoc consilio inobedientior red-
ditus vel ad otiam & luxuriam allectus fuerit; Ut hoc ca-
su judex corruptorem ex officio puniat. 2. verò, Si eo sua-

fore & autore, certum aliquod crimen quod intendebat commissum fuit, ab eo quem corruptit. Quo casu Corrupto eum Corrupto eadem, vel simili poena afficitur, praesertim si alias non erat facturus, ut supra dictum.

§. 3. Hinc furti tenetur, cujus consilio furtum factum est. *L. saepe 53. in fin. ff. d. V. S. L. qui servo. 36. L. si quis uxori. 52. §. cum Titio. ff. d. furt.* & si res furtiva ad eum perlatam etiam conditione furtiva injuriarum, cujus consilio injuria alteri illata §. *pen. Instit. d. injur. L. 11. §. Atilicinus ff. eod.* Lege Julia de Adulteriis tenetur, cujus consilio adulterium factum est, cujus consilio dolo malo factum est, ut in adulterio deprehensi, pecunia, aliave qua pactione se redimerent. *L. hac verba 12. L. is cujus ope. 14. ff. ad Leg. Jul. de adult.* Lege Cornelia de Sicariis, cujus consilio dolo malo innocens judicio capitali oppressus, naufragus suppressus fuerit. *L. 3. §. item cujus familia. L. 1. pr. ff. ad leg. Corn. d. Sicar. L. 3. §. ult. ff. de incend. ruin. naufr.* Lege Pompeja, cujus consilio parricidium factum erit. *L. 6. ff. ad Leg. Pomp. de Parric.* Lege Julia de annonae, cujus consilio dolo malo factum est, uti navis, nautave retineretur. *L. 2. §. 1. ff. d. Leg. jul. d. annon.* Lege Julia peculatus, cujus consilio factum est, ut quis pecuniam publicam auferret. *L. 1. ff. ad Leg. Jul. pecul.* Lege Fabia, cujus consilio & persuasione servus à domino fugit. *L. pen. §. ult. ff. ad Leg. Fab. d. plag. L. 2. C. eod. Idem in Crimine Majestatis. arg. L. 5. §. pen. C. d. Crim. Majest.* Denique vix ullam reperiemus legem publicorum privatorumve judiciorum, quae non eum quoque apprehendat cujus dolo malo factum esse dicetur.

§. 4. At primo casu; certa nulla est poena, verum arbitraria, & pro ratione circumstantiarum facti intenditur vel remittitur. Id autem certum, eum corruptorem
qui

47

qui puerum vel puellam corrumpit, velei scandala atque
offendicula præbet, non tantum coram Deo maximam
contrahere noxam, *Matthæi 18.* sed & in externo iudicio
magis esse puniendum. Huc quodammodo referi pot-
est, quod in Electoratu Saxon. virgis cædi & in perpetuum
relegari debeat stuprator, qui mulierem mente captam car-
naliter cognoscit & stuprat. *Carpz. prax. crim. qu. 69. per text.
expressum in Const. Elect. 26. part. 4.* Wann eine ledige
Manns-Person / eine wanwizige / sinnlose / ledige
Weibes-Person beschläfft / sol er derselbigen nicht als
lein nach billiger Ermässigung einen Unterhalt ma-
chen / sondern sol auch darüber mit Staupenschlägen
verwiesen werden. Hujus Constitutionis pœna ad eum
quoq; calum extendi potest, quando quis virginem inebri-
atam stuprat: Verum *Carpzovius d. l.* tum demum conce-
dit: Si puella ab ipso Stupratore ad hoc, ut opus eo me-
lius perfici queat, fuerit supra modum inebriata, & dor-
miens stuprata: Talis siquidem ebrietas mentis alienatio-
nem inducit, & aliquem furioso & mente capto similem
facit; *Jul. Clar. lib. 5. sent. §. fin. quest. 60. n. 13. vers. quero eti-
am. Dom. Card. Tusch. tom. 2. pract. concl. lit. D. concl. 716. n. 2.*
Hinc non immeritò pœnæ graves dictatæ Lenonibus *Nov.
14.* quam Imperator Deo offert in odorem bonæ fragrantia:
de quibus Lenonibus *Clarus in §. ult. quest. 68.* ita loquitur:
Lenones & Lenæ puniuntur pœna mortis, ut est *text. in
Auth. de lenon. §. praconizamus. col. 3.* Sed de consuetudine
non puniuntur pœna mortis, sed tantummodo flagellan-
tur cum mitra, ut dicit *Nunius de los corregidores, fol. 204.
num. 15.* vel afficiuntur aliqua alia pœna a bitrio Judicis:
Et ita esse consuetudinem attestatur *Pract. Jodoc. c. 89. num.
43.* Ita etiam in regno Hispaniæ solere practicari dicit *An-
ton. Gometz super l. 80. Tauri, num. 73.* licet subdat, quod sit
pœna

pœna irritanda pro tam nefando crimine, & quod deberent puniri pœna mortis. Hæc ille. *Menoch. lib. 1. A. 2. quest. 88.* refert; Lenones in Alemania, insidentes asino versa facie, per universam civitatem turpiter circumduci, acclamantibus sequacibus. Similiter & pastores Ecclesiarum, si scandala præbeant, tanto durius plectendi, quanto magis exemplum nocet auditoribus *per L. Presbyteri 8. C. d. Episc. & Cleric.* Hinc dicimus dignitatem augere crimen, quando crimen cum dignitate & professione maximè pugnat, sicut pastorem nihil magis dedecet, quam esse mendacem, potatorem, vel alio vitio contaminatum, quoniam contrarias Virtutes profitentur.

§. 5. Propter personam corrumpentem non infrequenter augeri pœnam extraordinariam, constat. Sic Tutor qui pupillam suam stuprat, deportatione & bonorum confiscatione punitur, *per L. un. C. si quis eam cujus tutor.* cum aliàs stupri pœna sit tantum publicatio dimidiæ partis bonorum. §. 4. *Instit. d. publ. judic.* Verum in Tutore non immeritò exacerbatur illa pœna, quia officium ejus erat, defendere pupillam ab injuria. Et tutor faciliore via eam corrumpere potest, ob frequentiore conversationem. Hinc communiter Doctores volunt ejus pœnam exasperandam. *Dn. Brunneman. ad titul. C. Si quis eam cujus tutor. Farin. 2. 147. n. 15.* apud quem vide complures alios citatos. *Clarus §. fornicatio. n. 23.* qui refert *Ant. Gometz. super L. 80. Taurinum. 24.* Ex eadem autem ratione qua Tutoris pœna, intenditur etiam Custodis carcerum, si nimirum carceratam cognoscat. *Clarus in §. ult. quest. 68. num. 8.* dicit, Custodem carceris, qui carceratam carnaliter cognoscit, de consuetudine laqueo puniri, vide etiam eundem *ad §. fornicatio. n. 38.* Et *Carpz. Quest. 69.* ait; Scabinos qui ante *Const. Elect. 25.* Carceris custodibus pœnam

49
nam gladii dictasse & non aberrasse à tramite justitiæ; eo
quod certa pœna nondum esset definita, adeoque judicis
arbitrio commissa *L. 1. §. fin. ff. d. jur. deliber.* Quod ad
mortem extendi potuit, secundum *Jacob. Menoch. lib. 1. ar-*
bitr. jud. quest. 86. num. 20. & seqq. Sed hoc arbitrium ju-
dici ademptum est hodiè in foro Saxonico Electorali, pœ-
na fustigationis in custodem, incarceratam mulierem stu-
prantem, constitutâ, quam aggravare & exasperare non li-
cet. Dictæ Constitutionis verba hæc sunt. Wenn der
jenige / welchem eine Weibes Person in seine Custo-
dien und gewahr sam befohlen / dieselbige Befangene
beschläfft / so sol er / so beyde Personen ledig / mit
Staupenschlägen des Landes verwiesen werden.
Quæ Constitutio in stupro non violento non videtur à
jure communi abire. Ex supra dictis, & allegato titulo Co-
dicis probatur etiam facillimè, præceptorem, seu morum
magistrum, si suæ fidei commissum corrumpat, acerrimè
posse puniri.

§. 6. Nec minus ex præcedenti paragrapho (ut
tantum hoc obiter inspergam) potest colligi, eos quibus
pecuniæ publicæ vel privatæ administrandæ commissæ;
si eas surripiant durioribus pœnis præ aliis furibus extra-
neis afficiendos esse; Sed contrarium placuit Doctoribus,
per. L. 5. §. 1. ff. d. Administr. Tutor. Causam, inter alias, hanc
reddunt: Quod ejusmodi personæ, ut Quæstores, aliique
Officiales, ut plurimum pecuniam suo periculo suscipiant,
ejusque nomine cautionem præstare ac fidejussores dare
soleant. Et res, alicui sub periculo ejus commissas, qua-
si proprias ipsius esse videri. Neminem verò in re pro-
pria furtum committere. *§. 1. Instit. d. obligat. qua ex delict.*
nasc. L. 1. §. ult. ff. de furt. Adeoque nec eos Quæstores &
Officiales in pecunia, suæ fidei & administrationi credita,
G pro-

propriè furtum committere posse. Sed quid si fide-
jussores dati, nihil habeant in bonis; Æquitati ne conve-
niens est, ut Administrator, qui surripuit 4000. thaleros
quos confusis rationibus abstulit, & in falso deprehen-
sus restituere non potest, fustigetur: Alius verò extraneus,
qui sex solidos surripuit, laqueo puniatur? Similiter & fur-
ta domestica mitius punienda *L. perspicendum §. furti. ff. de
pænis.* Sed contra videtur dicendum, quod domestica ne-
cessitudine arctius nobis sint conjuncti, & cum domesti-
cis nostra credere teneamur, minus facile vitari possit fur-
tum: Occasio enim facit furem. Quod crimen adeo im-
probum nonnullis visum est, ut capite luendum censue-
rint; quemadmodum plures interpretes testantur. At
Romani furta domestica levioribus annumerant; adeoq;
non irrogant pœnam mortis, ut nec efferri domo velint,
quæ intra privatos parietes coerceri possunt. *L. perspicien-
dum. §. furta. ff. d. pæn. L. 17. L. 36. §. 1. L. 52. L. 89. ff. de furt. L.
4. C. d. patr. pot.* Utrum autem Romani, an Ultrajectini
quorum Statuta refert *Ant. Matthæi ad L. 47. tit. 1. cap. 3. n.
2. & seqq.* rectius ratiocinati sint, obscuram adhuc est. Ro-
manos, ut porrò argumentatur *Ant. Matth. d. l. tueri vide-
tur natura societatis domesticæ, quæ cum nihil aliud sit,
quam conjunctio plurium personarum ac rerum, sub u-
nius, qui paterfamilias vocatur, potestate atque imperio,
usus quotidiani causa contracta, utique consequens esse
videtur, non valdè grave esse furtum, quod familiaris fa-
cit, cum natura quodammodo societatis ad rerum dome-
sticarum communionem eum admittat. Ex hoc enim fon-
te, illud fluxisse videtur, quod de Socio responsum est in
L. meritò. §. 1. ff. pro Soc. credendum esse, eum qui partis do-
minus est, jure potius suo uti, quam furti consilium
inire. Quod si minus hæc illatio placet, illud tamen ex
desi-*

54

definitione argumentum superat, durum esse, ut paterfam. tanquam caput, ejusdem corporis membra judicis inclementiæ objiciat, atque ob furtum aliquarum rerum in crucem tolli curet. Vocantur domestici, eundem habentes focum, eodem gaudentes fumo, eodem vescentes cibo, eodem victi: antes penu, vel panario. Tunc hominem eodem tecto atque cibo utentem, à foco tuo, tanquam ab ara abstractum, crudelissimæ furcæ poenæ objicere non durum existimas? Qui paulo ante divinum humanumque jus tecum cernebat, cum tu nunc cernas pensilem, vulturum atque corvorum prædam? Quid quod Græci eum qui ex domo alterius quid abstulerat, duplo duntaxat puniverint, cum eos qui in balneis, vel in foro, vel palæstra idem fecissent, punirent morte? Non alia de causa, quam quod in patrisfam. potestate sit, recipere quos velit, excludere quibus diffidat sibi que adeo imputare debere, qui non diligentius domesticorum mores exploraverit, ut *Aristoteles* tradit *Lib. 29. probl. 14.* Si igitur hac in re & aliqua patrisfamilias culpa deprehenditur, cur cum illis, qui negligentius recepti sunt, tam duriter agemus, ut morte furtum luendum sit? Hisce Romanorum rationibus, contraria sunt hæc argumenta: Quod eo improbius cujusque sit factum, quo arctiori necessitudine nobis obstrictus est. Fur de trivio non obligatur nobis; nisi communi illa ratione, quod nefas sit hominem homini rebusque ejus insidiari, cum natura inter homines cognationem quandam instituerit. *L. 3. ff. d. Just. & Jur.* Quod, quæ non posuerit, ea fas non sit tollere: suam potius cuique egestatem fortiter tolerandam, quam ut ex aliorum spoliis ditescat. At eum quem tecti focique consortio dignati sumus, arctius nobis obstringit domestica necessitudo, qua sentit, aut sentire debet, cum nil cuiquam auferendum; tum imprimis par-

endum patriam. Cujus vel imperio subjectissimus, vel qui fumum atque penum nobiscum communicat. Accedit, quod hospitii jura violat, qui hospitis arcas violat: Hospitii autem jura sacrosancta esse vetustas voluit: unde & Jovem hospitem dixere, vindicem eorum, qui hospites fefellissent. Hacque ratione in Sacris *Genes. 44. v. 9. & seqq.* dispensator Josephi exaggerat furtum Scyphi argentei, cuius insimulabat fratres ejusdem: *Cur rependitis, inquit, malum pro bono? Nonne ille est, e quo solet Dominus meus bibere.* Præterea, ea sunt animadvertenda peccata maximè, quæ ut Cicero *pro Rosc. Amer.* ait, difficillimè præcaventur. Tecti esse ad alienos possumus, domesticorum verò insidias qui vitare possumus, nisi leges pœnarum magnitudine eorum cupiditates frenent? Quo major atque laxior furandi copia, eo severius furta coercenda: non est autem ulli major furandi copia, quam domestico, quippe, qui intima atque penitus recondita plerumque pervideat, cuius fidei commendare res nostras ab futuri domo soleamus. His rationibus utrinque contendendi potest, nec temerè judicandi partes sumendæ. Nam & sancta est apud nos juris Romani auctoritas; nec tamen ita id suspicimus, quin fateamur, potuisse etiam statutis aliarum gentium de quibusdam rebus rectius caveri: Sed hæc omnia ex *d. Autore obiter.* Jam ad propositam nobis materiam revertamur.

§. 7. In inferendis pœnis, persona non minus respicitur quam circumstantiæ, secundum quas pœna vel intenditur, vel remittitur; Inter quas circumstantias etiam sunt instrumenta vel media quibus utuntur malitiosi homines: quæ si sint odiosiora, ad acriorem reis dictandam pœnam plerumque judicem incitant. Sic supra diximus, uti nonnunquam homines diabolicis artibus, puta philtris,

tris, incantamentis ad corrumpendos hominum animos.
Quæ omnia acrius punienda esse puto l. 38. §. 5. ff. d. pæn.

53

CAP. V.

De Remediis Corruptionum.

§. 1. Animos hominum, naturâ ad improbitatem proclives, ad ulteriorem animi corruptionem haud difficulter compelli ac incitari posse, ex superioribus constat; Nunc itaque agendum esset de remedio, quo hujusmodi corruptelis, hoc tempore nimis quam frequentatis, occurrere ac resisti posset: Sed quia materia præter spem excrevit, de his breviter. Optimam quidem medelam esse frequentem Divini nominis invocationem, ut nimirum is animos nostros adversus tum ipsius Dæmonis, tum ejus ministrorum corruptelas perniciosissimas benignissimè tueatur & defendat. Verum, cum Divini nominis cultus ab oris nostris propemodum recesserit, mirum neutiquam est, quod Deus quemque suæ relinquat naturæ, quæ cum planè sit depravata, saluberrima respuit consilia, ac vetita sectatur.

§. 2. Ad vitandas autem Corruptiones utiles omnino essent frequentes visitationes Ecclesiasticæ, Academicæ, Scholasticæ. Quia natura humana deservit sensualitati, & ab adolescentia proclivis ad malum semper fuit, & morum subversio frequenter in clero & populo continuo pullulat, necessarium est ut per visitantium superiorum auctoritatem & per providi cultoris surculos extirpentur vitia, virtutes inferantur, corrigantur excessus, moresque reformentur &c. ut loquitur *Jobannes Franciscus de*

G 3

Pa-

Parvini in tract. de Visitatione. Utilissimas hasce Visitationes, parum satis frequentatas, in Belgio tamen usu receptas esse memini: Ibi enim ter, vel quater singulis annis unusquisque Concionatorum incerta sibi præscripta urbis parte tenetur singulas visitare domos, & unumquemque alloqui cum examinando, num aliquod scrupulum in facris invenerit, quod sibi explicari velit, numque cum aliquo inimicitias alat; easque componere tenentur. Imò in vicinorum vitam & mores inquirunt plerumque, ut eo apertius omnium civium actiones iis detegantur. Optandum foret, hunc morem ubique locorum introduci posse; tot corruptelis & animorum depravationibus locus non daretur.

§. 3. Succurrit & aliud remedium, quo mediante, multæ corruptiones præcaveri, vel etiam depelli & animo exciri possent: Si nimirum; Cum hodiè maximè periculosa sint fraternæ & amicæ correptiones, adeo ut utilissima suadentem plerumque inimicum nobis arbitremur; Ea quæ in aliis deprehendimus vitia, Pastoribus sub fide silentii detegeremus, ut illi privatim eosdem à malo deterrere, & ad virtutem sectandam incitare commodius possint.

§. 4. Cæterum utilissimum foret, omnia instrumenta corruptionum tollere, Leges de Sobrietate in Imperio latas, in usum revocare, Ordinationes politicas præscribere, circa juventutis educationem potissimum morum formandorum habere rationem, neminem ad Officium vocare, nisi qui doctrinæ non tantum, sed & vitæ laudabilis Testimonium afferat, corruptelas varias accuratius inquirere, inquisitas & repertas acriter vindicare, imò quod præcipuum, Disciplinam Politicam, Ecclesiasticam; Scholasticam pristino statui postliminio restituere; Et similia. Præstet hoc DEUS, omnis corruptionis expers.

CUI SOLI GLORIA.

Ad Per-Illustrem, & Generosissimum

DOMINUM BARONEM

55

MOribus exosis se pectus mancipat omne
Verecundum est patria, quod penetrare solet
Ast animus Cœli summa delapsus ab Arce
Perpetuis studiis astra serena petit.
Astra Serena petis semper, Generose Dynasta;
Herois virtus, quod Patris alma cupit.
Marchiacæ terræ nam Phosphorus Ipse benignus,
Perpetuo crescens Tu quasi Luna micat,
I, Generose viam hanc porro! quo cœlicus Ignis
Te rapit, Herorum fors Tibi certa patet,

Submisit gratulatur

JOH. BRUNNEMAN. D.



Magnos magna decent: Tu Magnus est Ipse futurus,
Herculeo dum mente subis graviora labore.
Corruptos animos, corruptaque secula monstras.
Corruptis Medicus monstras quoque dulce levamen.
Magna Ducum, Comitum Soboles, Magni Ornamentum
PRINCIPIS est Patria vivas, Magnique Parentis
Gloria sis: Magnus noster Studiisque Patronus.
Cultorum hoc minimus vovet, optat, maximus erga
Te pietate, ejus Tibi sit memorabile nomen.

CHRISTOPHORI HENDREICH





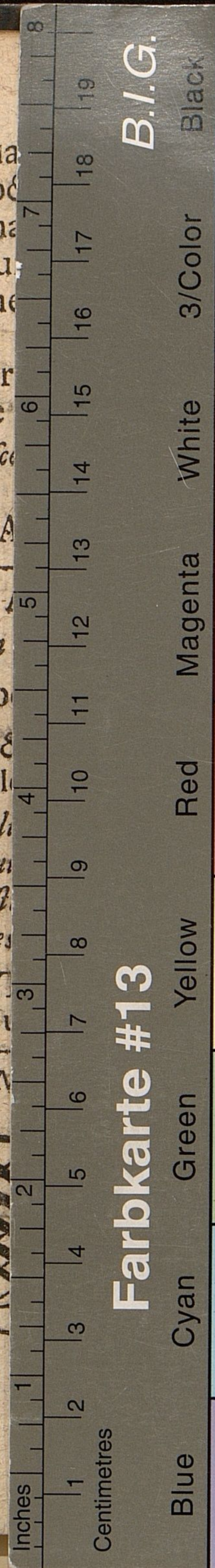


(X2618012)

LVN







~~9.~~ INCORRUPTIBILI DEO *Gr. 16. num. 19.* *28.*

ANNUENTE
Disputationem hanc Juridicam
DE *1665, 2a*

**DELICTO SER-
VI ALTERIUSVE HOMI-
NIS CORRUPTI**

P 450.

ejusq;
JUDICIO
consentiente

Nobilissima ac celeberrima Facultate Juridica

SUB PRÆSIDIO

Viri Nobilissimi ac Excellentissimi

**DN. JOHANNIS BRUN-
NEMANNI,**

Serenissimi Electoralis Brandenburgici Consilarii,
J. U. D. & P. P.

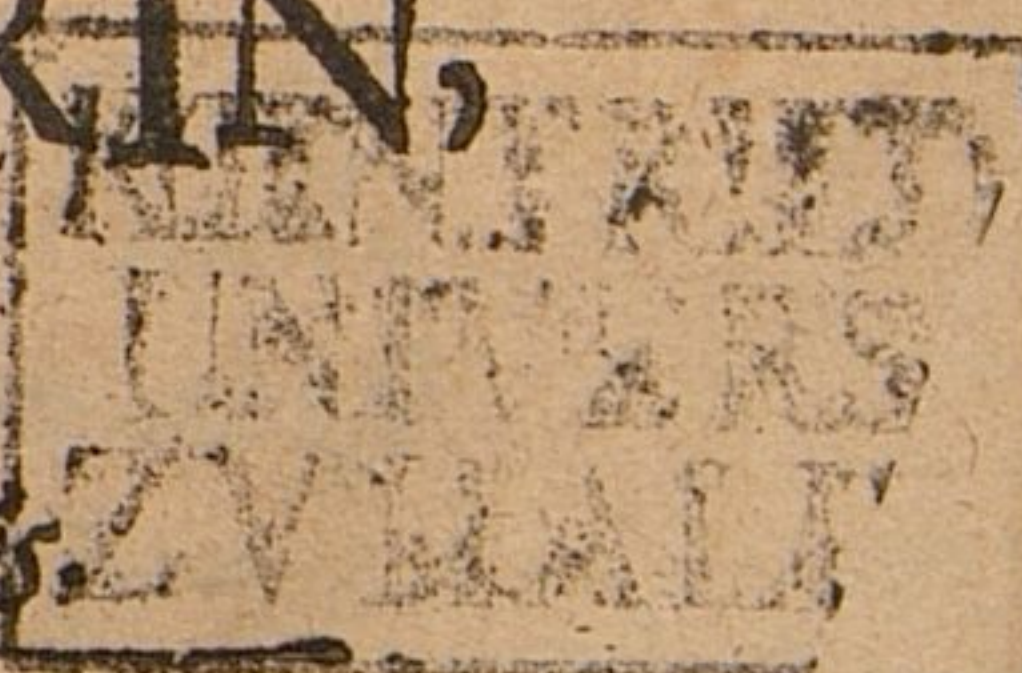
Placide atq; humane disquisitioni & colloquio
proponit

OTTHOLB. à SCHVVERIN,

Junior.

Autor dissertationis

In Auditorio Jctorum horis solitis Die 2. Martii. 1665.



Frankofurti cis Viadrum

Literis JOHANNIS ERNESTI, A C A D. T Y P. M. DC. LXXII.

